

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra preprimární a primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Začleňování dětí vietnamské menšiny do mateřských škol v Kladně

Integration of vietnamese minority children in the kindergarden in Kladno

Karla Habartová

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Soňa Kořátková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

2019

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Začleňování dětí vietnamské menšiny do mateřských škol v Kladně* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 07. 2019

Karla Habartová

Ráda bych touto cestou poděkovala paní doc. PaedDr. Soně Kořátkové, Ph.D.

za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a vřelý přístup. Poděkování patří také mému muži a mým dětem, kteří mi byli oporou jak po dobu studia, tak především při psaní závěrečné práce.

Anotace

Práce pojednává o začleňování dětí vietnamského etnika do mateřských škol v regionu Kladno. Jejím cílem je zjistit úroveň a schopnost práce mateřských škol v Kladně s tématem začleňování a následné výchovy dětí vietnamského původu a úroveň státní podpory v této problematice a její čerpání.

Teoretická část je věnována historickým a kulturním specifikům vietnamského národa, dále problematice adaptace dětí s odlišným mateřským jazykem a kulturou do mateřských škol, jejichž znalost může přispět k pochopení chování vietnamských dětí a usnadnit tak jejich začlenění do mateřské školy.

V praktické části je vypracovaný dotazníkový výzkum, který byl uskutečněn mezi mateřskými školami v Kladně a jehož prostřednictvím mají být prokázány výše uvedené cíle.

Klíčová slova

vietnamská kultura, začleňování dětí do mateřské školy, předškolní vzdělávání, odlišný mateřský jazyk, interkulturní výchova, podpůrná opatření ve vzdělávání

Annotation

The thesis deals with integration of the Vietnamese children into the kindergartens in Kladno region. Its aim is to find out the level and the ability of kindergarten work in Kladno with the topic of inclusion and subsequent education of the children of the Vietnamese origin and the level of a state support in this issue and its utilization.

The theoretical part is devoted to the historical and cultural specifics of the Vietnamese nation, the issue of an adaptation of the children with different mother tongue and culture to the kindergartens. Their knowledge can contribute to understand the behaviour of the Vietnamese children and thus facilitate their integration into the kindergarten.

In the practical part there is a questionnaire research, which was carried out between the nursery schools in Kladno and through which the above-mentioned aims should be proven.

Keywords

vietnamese culture, children's inclusion at the kindergarten, pre-school education, different mother-tongue, intercultural education, support measures in education

Obsah

Úvod.....	8
I Teoretická část.....	10
1 Vietnamská socialistická republika.....	10
1.1 Vietnamská kultura.....	11
1.2 Kulty a náboženství.....	12
1.2.1 Kult předků.....	13
1.2.2 Buddhismus.....	14
1.2.3 Konfucianismus.....	14
1.2.4 Animismus.....	15
1.2.5 Křesťanství.....	16
1.2.6 Sekta Cao Dai.....	16
1.3 Tradiční pojetí vietnamské rodiny.....	16
2 Systém vzdělávání dětí ve Vietnamu.....	18
2.1 Předškolní výchova a vzdělávání.....	19
2.1.1 Jesle.....	19
2.1.2 Mateřská škola.....	20
2.2 Školní vzdělávání.....	20
2.2.1 Základní vzdělávání.....	21
2.2.2 Středoškolské vzdělávání.....	22
2.2.3 Vysokoškolské vzdělávání.....	22
3 Historie migrace Vietnamců do ČR.....	22
3.1 Migrace.....	23
3.2 Kulturní šok.....	23
3.3 Migrace do roku 1989.....	25
3.3.1 Studenti.....	26
3.3.2 Váleční sirotci.....	27
3.3.3 Praktikanti a stážisti.....	27
3.4 Migrace po roce 1989 a formování vietnamské komunity v ČR.....	28
3.5 Záměry migrace Vietnamců do ČR v současnosti.....	30
3.5.1 Záměr ekonomický.....	30

3.5.2	Záměr zajištění lepších východisek pro své potomky.....	31
3.5.3	Záměr následování rodiny.....	32
3.6	Hierarchie vietnamské komunity v ČR.....	32
3.6.1	Starousedlíci.....	32
3.6.2	Samostatní obchodníci a podnikatelé.....	33
3.6.3	Slabě zakořenění nově příchozí.....	33
3.7	Rozdíly v komunikačním stylu.....	33
3.7.1	Verbální komunikace.....	34
3.7.2	Neverbální komunikace.....	35
4	Začleňování dětí s odlišnou kulturou a s OMJ do MŠ.....	36
4.1	Důležité přístupy ke vzdělávání dětí s odlišnou kulturou.....	37
4.2	Podpůrná opatření ve vzdělávání v mateřské škole.....	39
4.2.1	Členění podpůrných opatření.....	39
4.2.2	Jiné možnosti financování podpůrných opatření.....	41
4.2.3	Neziskové a vládní organizace.....	42
4.3	Adaptace dítěte v mateřské škole.....	43
4.3.1	Adaptace a začleňování dětí s OMJ do MŠ.....	44
4.4	Spolupráce s rodiči.....	47
II	Praktická část.....	48
5	Cíle praktické části.....	48
6	Metody výzkumu.....	48
7	Výzkumné otázky.....	48
8	Výsledky ve vztahu k výzkumným otázkám.....	49
8.1	Odpovědi na výzkumné otázky.....	49
9	Shrnutí výsledků ve vztahu k výzkumným otázkám.....	57
10	Diskuze.....	58
	Závěr.....	62
	Seznam informačních zdrojů.....	65

Přílohy

Úvod

Důvodů, proč jsem si zvolila jako téma své bakalářské práce začleňování dětí vietnamského původu do mateřských škol, je hned několik. V první řadě se problematikou vietnamské komunity u nás zabývám dlouhodobě. V letech 2005 - 2011 jsem studovala na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor etnologie se specializací vietnamistika. Studium jsem z důvodu plnění mateřských povinností nedokončila, ale můj zájem o toto etnikum a jeho kulturu trvá dodnes. Dále se domnívám, že popsání a v maximální možné míře (v rámci rozsahu bakalářské práce) vysvětlení kořenů, ze kterých vyrůstá vietnamská kultura, jež je do značné míry svými rysy dosti odlišná od kultury středoevropské, respektive české, bude pro nezaujatého čtenáře, nebo v ideálním případě pedagogického pracovníka v mateřské škole cenným zdrojem informací a klíčem k pochopení vietnamských dětí i jejich rodičů. V neposlední řadě mám i osobní zkušenost se vzdáváním v cizojazyčném prostředí, neboť jsem po základní škole strávila tři roky na střední odborné škole v Německu, kde jsem tak říkajíc „na vlastní kůži“ zažila pocity nejistoty, stresu a nepochopení, jaké plynou z neznalosti jazyka, ve kterém probíhá veškerá komunikace ve škole. Nelze tuto zkušenost samozřejmě zcela srovnávat se zážitky, jakými prochází dítě předškolního věku, nicméně tato má životní etapa pro mě byla dalším zdrojem motivace k realizaci této práce. Další důvod, proč jsem si zvolila pouze jedno etnikum, je daný také tím, že celá problematika začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem do systému českého školství je velice komplexní a rozsáhlá. Mám za to, že je efektivnější zabývat se jednou velmi specifickou komunitou v rámci jednoho města (Kladna), než se ztratit v Babelu kultur, jež přibývají v České republice.

Ráda bych učinila sondu dokládající průběh tohoto složitého procesu, jakým je právě inkluze dětí cizinců do českých škol. Konkrétně směřuji k tomu, abych zachytila, do jaké míry jsou mateřské školy připraveny na práci s vietnamskými dětmi, jak jim v této problematice pomáhá stát a jak pedagogové tuto státní pomoc hodnotí.

Svou práci jsem strukturovala na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části popisují kulturní specifika vietnamského národa. Nastihují různorodost vietnamských náboženství a pojetí tradiční vietnamské rodiny, které se

doposud promítají v běžném životě Vietnamců, kteří žijí i mimo Vietnam. Pro srovnání naznačují podobu systému vietnamského vzdělávání, které preferuje jiný výchovný a vzdělávací přístup vycházející z konfucianismu, a je jinak nastavený i strukturou škol. Podrobněji se věnují historii i současnosti migrace Vietnamců na území České republiky, dříve Československa. Popisují, jak se proměňovala motivace Vietnamců k odchodu do ciziny v minulosti a jaké jsou pro ně motivy dnes. Snažím se zachytit formu a společenskou strukturu vietnamské komunity v České republice a její komunikační zvyklosti. V poslední kapitole teoretické části se věnuji tématu začleňování vietnamských dětí do mateřských škol.

Praktická část je realizována formou dotazníkové sondy pro ředitele a učitele mateřských škol v Kladně. Jejím prostřednictvím chci zjistit obecná fakta týkající se docházky dětí vietnamského původu do oslovených mateřských škol, dále podobu vzdělávacího procesu u těchto dětí a to, jak pedagogové hodnotí úroveň státní podpory v inkluzi. Následně bude sonda vyhodnocena, graficky znázorněna a na jejím základě budou zodpovězeny výzkumné otázky.

I Teoretická část

1 Vietnamská socialistická republika

Vietnamská socialistická republika leží na východním pobřeží Indočínského poloostrova neboli Západní Indie, v tzv. Indočíně, a její rozloha je 331 211 km² (údaje o rozloze se mohou lišit podle toho, zda zahrnují i sporná území, jako jsou Paracelské ostrovy a Spratlyho ostrovy, které si nárokují také jiné země). Na severu sousedí s Čínou a na západě s Laosem a Kambodžou. Východní a jihovýchodní hranici tvoří Jihočínské moře. V severní oblasti se nachází pohoří Hoang Lien Son s nejvyšší horou Phang Xi Pang, která má nadmořskou výšku 3148 m. Od severu k jihu se podél východní hranice táhne vysočina Truong Son a náhorní plošina Tay Nguyen. Na jihu se nacházejí rozsáhlé úrodné nížiny v deltě řeky Mekong, tato oblast je díky své úrodnosti považována za rýžovou sýpku Vietnamu. Druhou neúrodnější oblastí je delta Rudé řeky na severu země. Vietnam se nachází v tropickém podnebném pásmu s tropickými střídavými monzunovými větry. Letní monzun vane od moře na pevninu a přináší četné dešťové srážky, zimní monzun vane od pevniny na moře a je suchý. Ve Vietnamu se rok rozděluje do čtyř ročních období: jaro, léto podzim, zima.¹

Zemi obývá 84,15 milionu obyvatel. Hlavním městem je Hanoj s 3,21 milionu obyvatel, největším městem je Ho Či Minovo Město, které má 5,73 milionu obyvatel (údaje z roku 2007). Vzhledem k tomu, že ve Vietnamu převažuje zemědělství, žije 70% obyvatel na venkově.²

Vietnamské obyvatelstvo je z hlediska národnostního složení velmi různorodé. Oficiálně je ve Vietnamu uznáváno 54 etnik. Nejpočetnějším je většinové etnikum Viet, též nazývané Kinh, které tvoří více než 86% celkové populace a žije zejména v deltách Rudé řeky a řeky Mekong a v pobřežních nížinách.³ Zbýlých téměř 14% obyvatelstva připadá na ostatních 53 národností, o nichž se obvykle mluví jako o národnostních menšinách. Ti žijí převážně v horských oblastech. K nejpočetnějším národnostním

---

¹HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2, s. 5-8.

²HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2, s. 5-8.

³HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2, s. 5-8.

menšinám patří etnika Tay, Thai, Muong, Khmer, Nung, H'mong, Dai, Gia Rai, Ede a Hoa (etničtí Číňané).⁴ Díky tomuto pestrému etnickému složení jsou ve Vietnamu zastoupeny jazyky austroasijské, austronéské, thajsko-kadajské, tibeto-čínské a hmongsko-daoské. Státním jazykem je mateřština většinového etnika Viet.⁵

Vietnam je unitární republikou s monostranickým politickým systémem, kde je podle ústavy vedoucí silou ve státě a společnosti Komunistická strana Vietnamu. Jiné politické strany ve Vietnamu neexistují. V čele státu stojí prezident, který je volen z řad poslanců nejvyššího legislativního orgánu v zemi, Národního shromáždění, na dobu 5 let.⁶

1.1 Vietnamská kultura

Vietnamská kultura je ovlivněna jak bohatou historií Vietnamu, tak vlivem mnoha duchovních a filozofických proudů a civilizací, jimž byla tato země vystavena. Všechny tyto vlivy jsou promítnuty do svátků a tradic vietnamské společnosti. Tradiční vietnamské svátky a oslavy jsou odrazem synkretického charakteru vietnamské kultury. Zvyky vycházejí jak z dávných místních a čínských tradic, tak jsou ovlivněny i indickou či moderní evropskou kulturou. Všechny tyto sváteční dny jsou řízeny tradičním lunárním kalendářem.⁷

Svatební a pohřební zvyky, stejně jako tradiční svátky, jsou ve Vietnamu propojeny se společenstvím obce. Různé tradiční svátky se slaví průběžně celý rok, nejdůležitějšími jsou ty, které se pojí se zemědělstvím, jako jsou prosby o déšť, zahájení polních prací, ochutnávání rýže z nové úrody a mnoho dalších. Dále jsou ve Vietnamu časté svátky jednotlivých řemesel, svátky náboženské a svátky zasvěcené jednotlivým hrdinům, kteří se jakýmkoliv způsobem zasloužili o vlast. Každý sváteční

---

⁴*Vietnam: potenciály a příležitosti spolupráce*. Praha: Nadatur, 2006. ISBN 80-7270-027-8, s. 22-27.

⁵HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2, s. 8.

⁶MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-7277-255-4, s. 92.

⁷ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 57.

program se skládá ze dvou částí, z obřadu věnovaného prosbám a díkuvzdáním a ze společných oslav.⁸

Za největší svátek v roce Vietnamci považují lunární Nový rok. Pro každého Vietnamce je dnem narozenin, neboť si každý v den Nového lunárního roku připočítává rok navíc a stává se o rok starší. Když se narodí dítě před půlnocí Nového roku, podle vietnamského vnímání světa je mu po půlnoci jeden rok, respektive dva roky, protože ve Vietnamu je do věku započítáván navíc jeden rok v mateřském lůnu. Tradiční novoroční výzdobou je rozkvetlá broskvová větvíčka, která symbolizuje dlouhověkost a nesmrtelnost, její načervenalé květy připomínají štěstí a mají sílu ochraňovat rodinu před zlými duchy. Dalším atributem je kumkvatový stromek, který svými zelenými listy, bílými květy a oranžovými plody představuje pokračování života a střídání generací. Do Nového roku by měl člověk vstoupit bez dluhů a sporů. Tento den je pro všechny znakem hojnosti, podávají se pokrmy, které se po zbytek roku běžně nevaří. V neposlední řadě je tento svátek momentem, kdy se schází rodina, a to i ze vzdálených koutů světa. K tradičním i současným oslavám patří nutné návštěvy příbuzných, honosné stoly s tradičními pokrmy a zvuk vybuchujících petard. Dříve byl tento svátek kolektivní, lidé před Novým rokem zakládali spolky a společně se podíleli na jeho přípravách. V současnosti jsou oslavy Nového roku ve Vietnamu individuálnější a rodinné, přesto některé prvky kolektivního oslavování provází tento svátek i dnes, a to zejména formou návštěvy novoročního trhu či v podobě poutí k významným pagodám a chrámům.⁹

1.2 Kulty a náboženství

Ačkoliv je Vietnam země, kde vládou komunisté, je pro většinu obyvatel duchovní rozměr bytí zcela přirozenou součástí jejich životů. K vietnamské tradiční lidové víře odpradávná patřil kult plodnosti, kult přírody a kult člověka. Tato víra byla založená na původní zemědělské společnosti. Víra v kult plodnosti měla zaručit lidem udržování a rozvoj života v podobě rození dětí a úrody na polích. Kult přírody zajišťoval přízeň přírodních živlů a víra v kult člověka zajišťovala přízeň duchů a duší předků, kteří

---

⁸*Vietnam: potenciály a příležitosti spolupráce*. Praha: Nadatur, 2006. ISBN 80-7270-027-8, s. 29.

⁹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 58-60.

svou náklonností bdí nad blahem rodiny a domova, chrání zdraví, klid a blahobyt celé rodiny. Nejrozšířenější formou kultu člověka je uctívání předků, které je dodnes v hojné míře praktikováno.¹⁰

Dalšími hlavními náboženskými proudy, které se ve Vietnamu hluboce zakořenily, jsou buddhismus, konfucianismus a taoismus, dále zde žijí vyznavači křesťanství (zejména katolicismu), hinduismu, islámu a animismu.¹¹ Specifickým rysem vietnamského duchovního života je vzájemné prolínání všech náboženských proudů včetně víry a uctívání nadpřirozených bytostí, které se ve Vietnamu vyskytují. Náboženství zde tedy nejsou tak striktně oddělena, jako je tomu zvykem v evropské kultuře.¹²

Po roce 1975, kdy byl za marxisticko-leninské vlády Vietnam prohlášen za ateistickou zemi, došlo k uzavření chrámů a kostelů a představitelé náboženského života byli deportováni do převýchovných táborů. Po roce 1986 se situace uvolnila a Vietnamci se mohli vrátit zpět k praktikování své víry.¹³ „*Ústava socialistického Vietnamu zaručuje svobodu náboženského vyznání a všechny státem uznané církve a náboženské organizace ve Vietnamu volně působí. Zahraniční zastánci lidských práv však opětovně poukazují na státní zákroky proti disidentům z řad duchovních a věřících a proti činnosti nepovolených sekt (včetně buddhistických sekt ze zahraničí)*“.¹⁴

1.2.1 Kult předků

Všichni Vietnamci bez ohledu na své sociální postavení či náboženské přesvědčení vyznávají tzv. Kult předků, což znamená, že uctívají jak své zemřelé rodinné předky, tak dávné zakladatele vesnic nebo legendární předky národa. Kult předků vychází z animismu a do jeho praktikování se mísí vliv buddhismu, konfucianství i taoismu a je v podstatě prodloužením vztahu dětí k rodičům za hranici jejich života,

---

¹⁰Vietnam: potenciály a příležitosti spolupráce. Praha: Nadatur, 2006. ISBN 80-7270-027-8, s. 29-30.

¹¹TÓTHOVÁ, Valérie. Zabezpečení efektivní ošetrovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-414-8, s. 53.

¹²ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 56.

¹³TÓTHOVÁ, Valérie. Zabezpečení efektivní ošetrovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-414-8, s. 53.

¹⁴ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 75.

stejně jako víra v posmrtný život duší. V žádné vietnamské rodině nechybí oltář předků, kde rodina uctívá své předky až do čtvrté generace.

Vybavení a výzdoba oltáře se liší dle zámožnosti rodiny. Oltář obsahuje desku se jmény předků, před oltářem je vyhrazené místo pro obětiny, kterými jsou např. miska s arekovými oříšky, sklenka s pálenkou a čistou vodou a miska rýže. Důležitou součástí je porcelánová nádoba s popelem, která symbolizuje mrtvé předky, a zapichují se do ní vonné tyčinky. Další nezbytnou součástí jsou dva svícny, olejové lampy a vázy na květiny. Velký důraz je kladen na symetrii výzdoby.

Rodinní předci jsou považováni za důležité pomocníky při rozhodování v zásadních životních záležitostech. Členové rodiny se k předkům modlí, oslavují je a prosí o požehnání a ochranu. Provedením obřadů je pověřen nejstarší syn.¹⁵

1.2.2 Buddhismus

Velká většina Vietnamců vyznává buddhismus tzv. mahájánové školy, který se svou neorganizovaností a neokázalostí velmi liší od buddhismu ovládajícího duchovní život v sousedních zemích kromě Číny. Buddhické chrámy stojí ve městech i v každé obci, kde sídlí vlastní Vietnamci, tedy Vietové. Lidé v chrámech uctívají vedle Buddhy a jeho různých vtělení i tak zvané bóddhisatvy, což jsou osoby, jež se sice dobraly buddhistického ráje, ale dobrovolně se rozhodly setrvat v tomto světě, aby pomáhaly všem živým vyrovnávat se s utrpením. Mezi nejznámější patří bohyně milosrdenství Kuan-jin, kterou Vietnamci nazývají Quan Am.¹⁶

1.2.3 Konfucianismus

Konfucianství má ve Vietnamu velmi dlouhou tradici. Toto společensko-filozofické učení, o které se po staletí opírala vietnamská feudální společnost, určovalo ve velké míře morální hodnoty vzdělaných vrstev. Po obnově nezávislosti Vietnamu (po tisícileté čínské nadvládě) v 10. století se vliv konfucianismu ještě umocnil, protože se toto učení stalo hlavním ideologickým nástrojem budování státu.

---

¹⁵ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 63.

¹⁶ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 74.

V předkoloniální a koloniální době hluboce zasáhl konfucianismus do života vzdělaných vrstev Vietnamců, a to hlavně svým učením o patriarchální rodině jako předobrazu feudálního státu. Tyto hodnoty se hluboce vzdálily lidovým tradicím, kterými se žilo na venkově. K zrovnoprávnění žen ve společnosti opět došlo až během protifrancouzské války (1945-1954). Ovšem většina morálních zásad pocházejících z konfucianismu, které se vietnamské tradici nepříčily, se hluboce vžily a jsou dodržovány dodnes.

Mezi tyto zásady patří zejména úcta ke starším, nejen vůči rodičům, ale i vůči starším sourozencům, povinnost rodičů řádně pečovat o své děti a povinnost dětí řádně pečovat o své rodiče, zásady vztahů mezi přáteli a úcta ke vzdělání.

Přestože je konfuciánství spíše chápáno jako filozofie, mají konfuciánské kultury ve Vietnamu prvky náboženství, např. v podobě chrámů literatury, kde jsou uctíváni velcí učenci a učitelé čínského či vietnamského původu.¹⁷

1.2.4 Animismus

Jedním z nejstarších projevů náboženství ve Vietnamu je animismus. Jedná se o víru v duchy a přírodní síly. Z této duchovní kultury pochází také legenda o zrození předků vietnamských národů, kteří byli potomci praotce v podobě mořského draka a jeho ženy, víly z hor. Animismus přetrval ve Vietnamu dlouhá staletí a některé jeho prvky se objevují i dnes např. ve výše zmíněném Kultu předků. V horských oblastech u menšinových národností toto náboženství převládá, např. v podobě uctívání duchů stromů, řek či hor.¹⁸

Většina Vietnamců věří, že nadpřirozené bytosti ovlivňují v dobrém či špatném jejich osud, což se navenek projevuje zdánlivou pověřčivostí a striktním dodržováním praktik souvisejících s animismem.¹⁹

---

¹⁷ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 73.

¹⁸VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999. Imigrace, adaptace, majorita. ISBN 80-85010-19-4.

¹⁹<http://www.cerme.cz/cs/ukazky/vietnamska-mensina-v-cr-nabozenstvi,-kultura,-souziti>

1.2.5 Křesťanství

Konkrétně katolicismus se do Vietnamu začal šířit od 16. století portugalskými, španělskými, ale především francouzskými misionáři, zpočátku však velmi silně narážel na odpor různých struktur společnosti, zejména vládnoucích dynastií. Ke svému rozmachu došel až za francouzské nadvlády, během které bylo postaveno mnoho katolických kostelů.²⁰

Je však nutno zmínit, že misionáři nepřinesli do vietnamské kultury jen náboženství, ale jejich zásluhou vznikl latinizovaný přepis původních čínských, takzvaných „jižních znaků“. Jedná se o upravenou latinku, která je doplněna o fonetické znaky a měla výhodu oproti původně používaným písmům jak v jednoduchosti písmen a jejich kombinaci, tak ve čtení a psaní. Původním záměrem misionářů bylo vytvořit pro Vietnamce takové písmo, které by usnadnilo šíření křesťanství. Ve Vietnamu se toto písmo ustálilo a stalo se takzvaným „písmem národního jazyka“.²¹

1.2.6 Sekta Cao Dai

Za zmínku též stojí vlastní monoteistické náboženství z jižního Vietnamu, které do určité míry svou organizovaností působí jako církev. Jedná se o sektu Cao Dai, která byla založena ve 20. letech 20. století a vyznačuje se snahou spojit prvky všech světových náboženství a kultur. Uctívá velké náboženské představitele jako Ježíše Krista, Buddhu, Konfucia, ale mezi nimi i například francouzského spisovatele Victora Huga.²²

1.3 Tradiční pojetí vietnamské rodiny

Ve vietnamské kultuře je rodina považována za základ, předobraz veškerého sociálního uspořádání. Rodinné vztahy jsou velmi pevně a silně provázané, a to i mezi vzdáleným příbuzenstvím. Tyto rodinné vazby jsou připisovány vlivu konfuciánské

---

²⁰TÓTHOVÁ, Valérie. *Zabezpečení efektivní ošetřovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-414-8, s. 54.

²¹*Vietnam: potenciály a příležitosti spolupráce*. Praha: Nadatur, 2006. ISBN 80-7270-027-8, s. 33.

²²ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 75.

filozofie, která se podílí na struktuře všech společenských vztahů. Podle této filozofie je vztah mezi rodiči a dětmi zcela primární, protože vychází z předpokladu, že bude-li se syn chovat uctivě ke svým rodičům, bude se později chovat stejným způsobem i k ostatním a ve společnosti tak bude vládnout klid a pořádek.²³

Z konfuciánské filozofie se ustálil termín „synovská oddanost“, který vystihuje ideální vztah syna k otci, respektive dětí k rodičům. Podrobně byla tato problematika zpracována již ve 3. století př. n. l. v Číně v Knize o synovské oddanosti, kde je synovská oddanost definována takto: „*Oddaný syn slouží rodičům: Když jsou doma, projevuje patřičnou úctu. Když se o ně stará, projevuje patřičnou radost. Když jsou nemocní, projevuje patřičnou starost. Když je pohřbívá, projevuje patřičný smutek, a když jim obětuje, projevuje patřičnou důstojnost.*“²⁴

Konfuciánský model rodinného a potažmo i společenského chování však není jednostranně zaměřen jen na úctu k rodičům, ke starším či k výše postaveným, ale je oboustranný. Rodiče se ke svým dětem musejí chovat mírně a laskavě, starší sourozenci se chovají k mladším s vřelým zájmem a pozorností.²⁵

Tato filozofie výchovy byla zakládána na striktních pravidlech, kterými se musela celá společnost řídit, a jejich nedodržování vedlo k různým trestům. Základním rysem vystupování dětí vůči rodičům bylo uctivé a zdvořilé chování, a pokud žily s rodiči společně, tak i bezpodmínečná poslušnost.²⁶

Tradiční vietnamská rodina je patriarchálního charakteru. Za hlavu rodiny je považován její nejstarší mužský příslušník, který rozhoduje o rodinném dění, je zdrojem cenných rad a má největší vliv na všechny její členy. Většinou se jedná o otce, v jeho nepřítomnosti o nejstaršího syna, jemuž náleží úkol postarat se o rodiče a pokračovat v dodržování závazků vůči předkům.²⁷ Z těchto důvodů si každá rodina

---

²³TÓTHOVÁ, Valérie. *Zabezpečení efektivní ošetřovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-414-8, s. 117.

²⁴https://is.muni.cz/el/1421/jaro2016/KSCB003/um/Antologie_textu_k_nabozenstvi_Ciny.pdf, s. 118.

²⁵VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999. Imigrace, adaptace, majorita. ISBN 80-85010-19-4, s. 157.

²⁶<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2005011301>

²⁷TÓTHOVÁ, Valérie. *Zabezpečení efektivní ošetřovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Praha: Triton, 2010. ISBN 978-80-7387-414-8, s. 109.

přeje mít alespoň jednoho syna, protože dcery provdáním odchází do rodiny manžela a jejich povinností je pomáhat mu starat se o jeho rodiče. Proto pro Vietnamce platí přísloví: „Mít jednoho syna znamená mít děti, mít deset dcer znamená nemít nic“.²⁸

V dnešní době již není synovská oddanost brána tak striktně, ovšem uctivý způsob chování a pocit zodpovědnosti vůči rodičům je ve Vietnamcích hluboce zakořeněn.²⁹ Současnou vietnamskou rodinu tedy můžeme charakterizovat pro ni typickými základními vlastnostmi, a to poslušností dětí, pevným řádem uvnitř rodiny, širokou solidaritou s blízkým i vzdáleným příbuzenstvem a vzájemnou pomocí v rámci široké rodiny. Tyto principy jsou dodržovány, i když ve slabší podobě, i v rodinách, kde generace dětí odešla v útlém věku z Vietnamu do zahraničí, nebo se v zahraničí narodila.³⁰

Přestože se Vietnamci žijící v zahraničí snaží o udržení vlastních rodinných tradic, je vietnamská rodina jako taková vystavena tlakům hostitelské země, které postupně mění její původní principy a fungování.³¹ Martínková uvádí, že *„ke konfliktům dochází především tehdy, pakliže jedna generace trvá na dodržování rodinných norem v souladu s vietnamskou tradicí, zatímco generace druhá nastupuje cestu integrace do většinové společnosti a přijímá více za své její hodnoty“*.³²

2 Systém vzdělávání dětí ve Vietnamu

V této kapitole se zaměřím na vzdělávací systém ve Vietnamu. Vzdělávání má ve Vietnamu velmi dlouhou tradici vycházející z konfuciánského učení o morálních hodnotách, které mělo a má ve vzdělávání stále velký vliv. *„Dodnes je na školách aplikováno tradiční vyučování, ve kterém převládají verbálně-pamětní metody. Žáci se*

---

²⁸VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999. Imigrace, adaptace, majorita. ISBN 80-85010-19-4, s.159.

²⁹<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2005011301>

³⁰<https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf>

³¹MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-72-6.

³²MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-72-6, s. 34.

ve škole učí převážně teoretickým poznatkům a na paměť“.³³ Současný vzdělávací systém sice dosáhl velkých pokroků, přesto se stále potýká s problémy kvality a optimalizace vzdělávací struktury a jeho vzdělávací výsledky neodpovídají současné poptávce společnosti.³⁴

2.1 Předškolní výchova a vzdělávání

Ve Vietnamu je doba mateřské dovolené pouze 4 měsíce, po jejím uplynutí se matka vrací do práce. V prvním roce po mateřské dovolené má matka v práci s ohledem na kojení jisté úlevy, jako je například zkrácená pracovní doba, prodloužená polední přestávka, nemusí také pracovat v nočních směnách. Přestože je zde možnost umístit dítě do jeslí, není v nich počet dětí vysoký. Jeden z důvodů malého využití jeslí je skutečnost, že tato služba je jen pro zaměstnané matky, ale ve Vietnamu se téměř 70% obyvatel živí zemědělstvím. Další faktor je ten, že zde převládá tradiční soužití rodiny, kdy ve vsi i ve městě žijí tři i čtyři generace pohromadě a o hlídání dětí se starají prarodiče. Pokud spolu rodina nežije, přijíždí prarodiče k matce a starají se o dítě tak dlouho, dokud je to potřeba. Ve městech také běžně funguje služba „chůva“, která denně dochází do rodiny. Další zcela běžnou variantou starání se o děti je „paní na hlídání“, ke které jsou větší děti posílány.³⁵

2.1.1 Jesle

Do jeslí jsou přijímány děti ve věku od 3 měsíců do 3 let a jsou zde rozděleny do věkově homogenních skupin. Vychovatelky nahrazují dětem péči matky, miminka v jeslích zůstávají celý den, během něhož je občas matky navštěvují. Po vychovatelkách jsou požadovány jak různé znalosti o dětech, tak především vřelý přístup.³⁶

---

³³ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 138.

³⁴ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 138.

³⁵ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 133.

³⁶ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 134.

2.1.2 Mateřská škola

Mateřské školy ve Vietnamu jsou jak státní, tak soukromé a jsou podřízeny buď obci, nebo pedagogickému odboru města. Státní mateřské školy jsou zdarma, ty soukromé mají sice lepší vybavení, ale jsou drahé. Do mateřské školy dochází děti ve věku od 3 do 6 let, docházka není povinná. Cílem vietnamské mateřské školy je pečovat o děti a vychovávat je, rozvíjet jejich fyzickou i duševní stránku, působit na utváření jejich osobnosti a postupně je tak připravit na školní docházku.³⁷

2.2 Školní vzdělávání

Ve Vietnamu měl a má na vzdělávání a výchovu velký vliv konfucianismus, který se stal po dlouhých letech svého působení součástí tradic a kultury. Ovšem konfuciánské cíle vzdělávání a výchovy byly zaměřeny pouze na některé společenské předměty, které vedly žáka k morální výchově a sebevzdělávání, k humanismu, vlastenectví a v neposlední řadě k zodpovědnosti za svou rodinu a svou vlast. V roce 1919 během koloniální vlády Francie byla konfuciánská výchova oficiálně zrušena a začal vznikat nový školský systém evropské podoby, který odpovídal osnovám tehdejšího francouzského školství. Ke vzdělání však měli přístup většinou jen bohatší společenské vrstvy nebo okruhy lidí spolupracujících s tehdejší administrativní správou země. Konfuciánské vzdělávací a výchovné cíle byly však natolik hluboce zakořeněny, že přetrvaly všechny reformy, a jsou upřednostňovány ve vzdělávání i v současnosti.³⁸

Vzdělávání na vietnamských školách je charakteristické typickým memorováním, kdy studenti znalosti odříkávají, aniž by jejich významu plně rozuměli, a jednostranným nasloucháním učiteli.³⁹ Vasiljev uvádí, že „*Konfucius přirovnává vztah*

---

³⁷ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 134.

³⁸ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 131.

³⁹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 132.

učitele a žáka k poměru otce a syna".⁴⁰ Žáci si nedovolí projevit vůči vyučujícímu nesouhlas či nepochopení, protože takové chování je projevem neslušnosti.⁴¹

Základy moderního školského systému byly položeny v roce 1945, kdy severní Vietnam získal samostatnost, ovšem rozvoj byl válečným konfliktem (válečný konflikt s Francií v letech 1945 – 1954 a následný válečný konflikt s USA až do roku 1975) přerušen na dalších 30 let. Od roku 1979 se začala realizovat velká reforma vietnamského školství, která nejprve probíhala jen v rámci základních a středních škol, během hospodářské reformy v roce 1986 byla rozšířena na celý školský systém.⁴²

Přestože má vzdělání pro Vietnamce obrovskou váhu, protože dosažené vzdělání dítěte velmi posiluje prestiž celé rodiny⁴³, nemá povinná školní docházka z výše uvedených důvodů dlouhou tradici.⁴⁴

2.2.1 Základní vzdělávání

Povinná školní docházka trvá pět let a děti nastupují do první třídy ve věku šesti let. Na konci páté třídy děti skládají závěrečnou zkoušku, poté většina z nich přechází na I. stupeň střední školy. Velmi se liší vzdělávání ve městech, kde má 100 % dospělých obyvatel vzdělání I. stupně střední školy. Na venkově převládá chudoba a investice do vzdělávání jsou omezené. Zároveň zde lidé doposud žijí dle dávných tradic zemědělským způsobem života a dávají přednost tomu, aby děti místo chození do školy pomáhaly s hospodařením. V horských oblastech je situace ještě komplikovanější tím, že je obývají zejména příslušníci národnostních menšin, kterých je ve Vietnamu kolem 60 a většina z nich má svůj jazyk.⁴⁵

---

⁴⁰VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999. Imigrace, adaptace, majorita. ISBN 80-85010-19-4, s. 157.

⁴¹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 158-159.

⁴²ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 132-133.

⁴³ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 137.

⁴⁴ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 134.

⁴⁵ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 134.

2.2.2 Středoškolské vzdělávání

Střední škola ve Vietnamu se skládá ze dvou stupňů. První stupeň je pro žáky od 11 let, kteří absolvovali základní školu, a trvá čtyři roky. Na konci I. stupně musí žák složit závěrečnou zkoušku. Poté se rozhoduje, zda se bude dále vzdělávat na druhém stupni střední školy, který trvá 3 roky a je obdobou gymnázia a zakončuje jej maturitou, nebo využije některou z jiných cest.

Další možnosti představují odborné vzdělávání na středních odborných školách, kde trvá studijní program 4 roky, či na odborných učilištích, kde probíhají krátkodobé nebo dlouhodobé kvalifikační kurzy od jednoho do tří let. Obory a zaměření odborných škol jsou závislé na potřebách dané provincie a na možnostech uplatnění absolventů. Na venkově většina žáků ukončuje své vzdělání prvním stupněm.⁴⁶

2.2.3 Vysokoškolské vzdělávání

Vysokoškolské vzdělání má ve Vietnamu tři stupně, a to bakalářské, magisterské a doktorandské. Bakalářské studium tvoří vždy tříletý program. Studenti jsou do tohoto typu studia přijímáni po absolvování maturitní zkoušky a na základě úspěšně složené přijímací zkoušky. Tento stupeň vzdělání je obdobou naší vyšší odborné školy. Bakalářské studium se totiž jen výjimečně zavádí na vysokých školách a má výrazně odlišné přijímací zkoušky od přijímacích zkoušek na školy vysoké. Magisterské studium nabízí různé studijní programy v trvání od 4 do 6 let. Doktorandské studium není ve Vietnamu tak rozšířeno jako v ČR, a to z důvodu finančních či časových omezení studentů. Délka doktorandského studia se odvíjí na jeho konkrétní formě, a to prezenční, kombinované nebo dálkové.⁴⁷

3 Historie migrace Vietnamců do ČR

O tom, že by vietnamští obyvatelé migrovali na území České republiky před rokem 1950, nejsou žádné informace, ale dochovaly se zmínky, že čeští misionáři

---

⁴⁶ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 135-136.

⁴⁷ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 136.

navštěvovali vietnamské území již ve 14. století.⁴⁸ Historie a současnost příchodu vietnamských občanů do tehdejšího Československa (nyní ČR) a následné tvoření komunity je spolu se základními pojmy, jež se migrace týkají, popsána níže.

3.1 Migrace

Podle Drbohlava pojmem migrace rozumíme pohyb osob přes státní hranici a jejich pobyt na území cizího státu po delší dobu, a to orientačně nejméně tři měsíců. Drbohlav migraci dělí na legální a nelegální. Nelegální migrace je dále rozdělena do dvou kategorií, kdy první kategorie zahrnuje jak nelegální vstup osob přes státní hranice na území státu, tak případy nedovoleného způsobu opuštění státu. Do druhé kategorie se řadí případy nelegálních pobytů cizinců ve vnitrozemí, kdy došlo k porušení zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince.⁴⁹

Pojmem migrační politika se označuje řízení pohybu lidí přes mezinárodní hranice a jejich pobyt na území státu, do kterého přicestovali. Týká se regulace legální migrace a prevence proti nelegální migraci. Pod pojmem nelegální migrace si v praxi můžeme představit nelegální vstup na území státu, jehož daná osoba není občanem. Dílčí částí této politiky je imigrační politika. Ta stanovuje usazení migrantů a její podmínky v zemích, do které tito lidé přicestovali. Na ni následuje tzv. integrační politika, která zajišťuje přizpůsobení daného jedince v rámci společnosti, aby se do ní mohl plnohodnotně začlenit.⁵⁰

3.2 Kulturní šok

Každý člověk užívá od svého dětství mateřský jazyk, který je určitým myšlenkovým prostorem, způsobem myšlení, na jehož základě označuje vše kolem sebe určitými pojmy. Jedinec se od malička neučí jen své rodné řeči, ale zároveň je mu předáván určitý vzorec správného chování v dané společnosti, učí se reagovat na okolí a dosahovat svých cílů tou nejsnazší cestou. Toto učení se jak jazyku, tak chování

---

⁴⁸ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 93.

⁴⁹DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 22.

⁵⁰BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 10.

a reakcím na různé situace v dané kultuře ze společenského hlediska nazýváme socializace, z kulturního hlediska je označeno jako adaptace. Důsledkem odlišnosti kulturních vzorců je, že migrací může jedinec funkčnost naučených stereotypů ovlivňujících všechny oblasti jeho života v rodné zemi v jiném kulturním prostředí zcela popřít a tím nabývá pocitu bezbrannosti, někdy až ohrožení.⁵¹

Půtová ve svém článku popisuje kulturní šok jako kulturní, emocionální a psychickou reakci lidí, kteří pobývají delší období v cizí kultuře, která je daná pro hostitelskou zemi. Podle ní kulturní šok vyvolávají odlišnosti, změny, nedorozumění a neporozumění kultuře a prostředí hostitelské země, kdy je jedinec vytržen z jeho původní kultury a je vystaven adaptaci pro něj zcela novému, neznámému a nezvyklému prostředí. Půtová uvádí, že kulturní šok znamená psychický i fyzický diskomfort, který se projevuje různými negativními pocity, jako je smutek, melancholie, zlost, podrážděnost, a je doprovázen psychosomatickými obtížemi v podobě bolestí hlavy, nespavosti, nevolnosti. To vše může u jedince vyústit až k hostilnímu vztahu k cizí kultuře nebo ke ztrátě vlastní identity.

Půtová rozděluje kulturní šok do čtyř fází:

- 1) Fáze počátečního nadšení – nastává po příchodu do nové kultury a je charakteristická okouzlením, objevováním, vzrušením až euforií. Člověk vnímá pouze povrchní znaky nové kultury, které považuje za atraktivní. Tato fáze zpravidla trvá od několika dnů po několik týdnů.
- 2) Fáze kulturního šoku (fáze odmítnutí) – tato fáze je považována za nejtěžší a trvá zpravidla několik týdnů až měsíců. Jedinec začíná vnímat negativní znaky nové kultury a poznává skutečnou realitu. V důsledku realizace života v nové kultuře se u něj projevují pocity úzkosti, hněvu až frustrace, narůstá dezorientace až bezmocnost.
- 3) Fáze přizpůsobení – v této fázi jedinec prochází postupným přijímáním a porozuměním nové kultuře, dochází u něj ke kulturnímu učení, narůstají jazykové kompetence a oslabují se vazby k původní kultuře.

---

⁵¹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 12-13.

- 4) Fáze adaptace – tato fáze charakterizuje vyrovnání, kdy se jedinec lépe orientuje, rozumí jazyku a díky tomu zvládá každodenní aktivity. Přijímá cizí kulturu jako nový domov a cítí se být její součástí.⁵²

Kocourek o kulturním šoku pojednává jako o souhrnu pocitů ze života v cizím prostředí, pocitů z neznámých, nečekaných či nepříjemných, nových reakcí či podnětů, s kterými se člověk najednou neustále v cizí zemi setkává. Trvání a intenzita kulturního šoku se podle Kocourka u každého jedince liší, závisí na míře daných kulturních rozdílů i na jeho individuálních vlastnostech.⁵³

Půtová uvádí, že na délce a intenzitě kulturního šoku mají vliv tyto rozhodující faktory:

- 1) délka trvání pobytu v cizí kultuře a vzdálenost od kultury původní
- 2) povinnosti, status a role jedince v cizí kultuře
- 3) charakteristiky a míra rozdílnosti mezi cizí a původní kulturou
- 4) systém hodnot v cizí kultuře
- 5) jazykové rozdíly, ty se týkají jak verbální, tak neverbální komunikace
- 6) interpersonální vazby v cizí kultuře, které jsou buď existující, nebo navázané
- 7) aktuální geopolitické podmínky, které jsou v době pobytu v cizí kultuře⁵⁴

3.3 Migrace do roku 1989

Migrace vietnamských občanů do Československa se v tomto období váže na dohody, které byly uzavřeny mezi Vietnamskou demokratickou republikou a tehdejší Československou socialistickou republikou. Na základě těchto dohod vietnamští občané přijížděli do Československa na určitou dobu a poté se ve většině případů vraceli zpět do Vietnamu. Tato možnost vycestování, ať za vzděláním či za získáním kvalifikace v praxi, byla umožněna jen určité skupině lidí, zejména studijním

---

⁵²<http://encyklopedie.org/kulturni-sok/>

⁵³ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 13.

⁵⁴<http://encyklopedie.org/kulturni-sok/>

premiantům, potomkům zasloužilých bojovníků za vlast či příbuzným tehdejších funkcionářů.⁵⁵

Za oficiální počátek migrace Vietnamců na území Československa lze považovat datum 2. února roku 1950, kdy došlo k navázání vzájemných diplomatických vztahů mezi tehdejší Československou socialistickou republikou (ČSSR) a Vietnamskou demokratickou republikou (VDR).⁵⁶ Kocourek uvádí: „*Vzájemná spolupráce obou zemí vyplývala přinejmenším z následujících důvodů:*

- *Příznivé podmínky ke spolupráci v rámci socialistického bloku*
- *Československo potřebovalo více pracovní síly, a to zejména v pohraničí*
- *Československo i VDR mohly získat další odbytové trhy pro své výrobky*
- *VDR byla dlouhodobě ve válečném stavu, tedy ve velice těžké ekonomické, hospodářské situaci, v krizovém stavu bylo i školství a ostatní sféry. VDR využívala spolupráci s československými odborníky a možnost vzdělávání a školení vlastních pracovních sil v ČSR.*⁵⁷

3.3.1 Studenti

Již ve 40. letech 20. století přijíždí do Československé republiky jednotliví vietnamští studenti, z nichž někteří žijí v ČR dodnes.⁵⁸

Od 50. let 20. st. do roku 1989 se pobyt Vietnamců na území Československa váže na již výše zmíněné mezistátní dohody, kdy bylo občanům socialistického Vietnamu umožněno vycestovat za účelem vysokoškolského vzdělání či vyučení a získat praxi v československých podnicích.⁵⁹ Studenti přijížděli do ČSSR na základě *Dohody o kulturní spolupráci* a *Dohody o vědeckotechnické spolupráci*. Tito studenti podléhali přísnému dohledu vietnamského vedení řízeným vietnamským velvyslanectvím v Československu. Museli respektovat a dodržovat různá omezení a zásady, jako např.

---

⁵⁵SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 210.

⁵⁶ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 93.

⁵⁷ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 93.

⁵⁸ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 93.

⁵⁹SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 210.

zákaz důvěrných vztahů studentů opačného pohlaví, zákaz oblékání západních oděvů a mnoho dalších. Při porušení těchto zákazů a omezení, a pokud své studijní povinnosti neplnili výborně a podle stanovených pravidel, jim hrozilo okamžité poslání zpět do Vietnamu.⁶⁰

3.3.2 Váleční sirotci

Další skupina migrantů, která do naší země přijela v rámci mezinárodní pomoci poválečnému Vietnamu, bylo jedno sto osiřelých dětí. Sirotci byli přijati v dětském domově v Chrastavě, kde jim mělo být umožněno v přátelském prostředí kvalitní vzdělání. Tyto děti pocházely z rodin funkcionářů a po třech letech se většina z nich na přání vietnamské strany, která se obávala mimo jiné ztráty kulturní identity dětí, vrátila zpět do Vietnamu.⁶¹ Jen patnácti dětem bylo umožněno u nás dále studovat. Byly vybrány na základě prospěchu z českého jazyka a pokračovaly ve studiu na průmyslových školách, některé z nich poté absolvovaly i školu vysokou.⁶²

3.3.3 Praktikanti a stážisti

Nejpočetnější skupinou příchozích Vietnamců do Československa od roku 1967 do roku 1981 byli praktikanti a stážisti, kteří k nám byli posíláni z Vietnamu na základě *Dohody o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v československých organizacích*. Hlavními oblastmi pro zaškolení vietnamských občanů byly zejména strojírenství, stavebnictví a energetika. Vietnamci museli po příchodu do Československa podstoupit intenzivní kurz českého jazyka, který trval šest měsíců a stejně jako vietnamští studenti byli pod přísným dohledem a museli se řídit různými omezeními a zákazy.⁶³

Prvotním záměrem těchto pobytů Vietnamců v Československu bylo zvýšení jejich kvalifikace v oboru. Ovšem postupem času byli vietnamští pracovníci dosazováni na pracovní pozice v neatraktivních oborech, na pásové výrobě či při pomocných

---

⁶⁰MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-7277-255-4, s. 84.

⁶¹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 94.

⁶²<http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2006071101>

⁶³ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 95-96.

pracích, kterým se čeští pracovníci vyhýbali. Tím se Vietnamci stali levnou a v některých oborech nezbytnou pracovní silou. Ze strany Vietnamců se původní záměr též vytratil. Objevila se možnost migrace do Československa za úplatu a hlavní motivací zvýšení kvalifikace vystřídala vidina výdělků. Ve svém volném čase se Vietnamci věnovali nelegálnímu obchodu s nedostatkovým zbožím, např. s elektronikou, oděvy aj. Oficiální údaje o počtu vietnamských pracujících v československých podnicích nebyly nikdy zveřejněny, ovšem podle odhadů prošlo v 80. letech prací v československých podnicích 70 – 120 tisíc vietnamských občanů.⁶⁴

3.4 Migrace po roce 1989 a formování vietnamské komunity v ČR

Od počátku 90. let minulého století můžeme hovořit o počátku vietnamské komunity v Čechách, která je dodnes ve stádiu neustálého přetváření.⁶⁵

Po založení Československé federativní republiky (ČSFR) byly přerušeny se socialistickým Vietnamem téměř všechny politické a hospodářské styky. Vietnamští pracovníci obdrželi finanční kompenzaci za nedodržení smlouvy o dočasném zaměstnávání vietnamských pracujících v Československu a byli hromadně posíláni zpět do Vietnamu.⁶⁶ Ovšem tlak na jejich návrat nebyl důsledný a po reformách československého politického systému, kdy byl nastartován proces ekonomické transformace a vytvořily se migrační mechanismy, si řada Vietnamců založila živnostenský list, čímž získala dlouhodobý pobyt na území ČSFR. Tito Vietnamci tak navázali na své úspěšné postranní obchodování s nedostatkovým zbožím.⁶⁷

Vietnamci, kteří se po vypršení smluv odmítli vrátit zpět do Vietnamu, vytvořili dostatečně fungující základnu pro nové vlny vietnamských migrantů. Do ČSFR přicházeli Vietnamci ze zemí bývalého socialistického východního bloku, zejména ze Slovenska, Maďarska a Polska. Další skupinou vietnamských migrantů přicházejících sem byli ti, kteří pracovali v Německu a dostali od německé vlády finanční vyrovnání

---

⁶⁴SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 210 – 211.

⁶⁵SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 210 – 211.

⁶⁶MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-7277-255-4, s. 89.

⁶⁷SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 210 – 211.

za nedodržení smluv uzavřených mezi bývalou Německou demokratickou republikou (NDR) a VDR a místo repatriace zpět do Vietnamu přišli do ČSFR. Tato německá skupina se usídlila hlavně v pohraničí. Většina vietnamských migrantů však nadále přicházela a přichází z Vietnamu, ale na rozdíl od předchozích let, kdy vycestování bylo umožněno jen privilegovaným, začali podstupovat cestu do naší země i lidé z chudých provincií, a to za účelem zlepšení životní úrovně.⁶⁸

Od druhé poloviny 90. let minulého století vstupuje do vietnamské komunity nový fenomén, v podobě značně vysokého počtu vietnamských dětí, ale i dětí ze smíšených manželství, které se narodily již v České republice. Tyto děti vyrůstají v českém prostředí, navštěvují české mateřské a základní školy, mluví jak česky, tak vietnamsky a stávají se pro rodiče překladateli.⁶⁹

Vietnamská komunita se v České republice utváří primárně na základě ekonomických důvodů. Život většiny příslušníků komunity se pojí především s jejich vysokým pracovním nasazením, což se promítlo i do vytvořených adaptačních modelů, díky nimž komunita v naší zemi funguje.⁷⁰

Centry vietnamské komunity se staly velké tržnice, které jsou v podstatě samostatným asijským světem s vlastními pravidly. Vietnamci zde hovoří o tradičních znacích etnické ekonomie, jako je ústní uzavírání smluv, provázanost vzájemných dluhů v souvislosti rodinných a dalších hierarchických vztahů. Prostory tržnic nabízejí veškeré potřebné služby na jednom místě, jsou centrem předávání informací, ale i neformálních kontaktů. Proto jsou tato místa vyhledávána i Vietnamci, kteří zde ani nenakupují, ani nepracují. Obchodním, správním, kulturním i mediálním centrem se pro vietnamskou komunitu v ČR stala velkotržnice SAPA v Praze - Libuši. Vedle skladů a prodejen zde sídlí významné podnikatelské subjekty, krajanská sdružení, která zde pořádají slavnosti během významných vietnamských svátků a událostí, organizují také komunitní sjezdy. Dále zde sídlí redakce vietnamských časopisů, zprostředkovatelské firmy poskytující tlumočnické služby, překladatelství a poradenství všeho druhu. Je zde řada restaurací, bister, realitních a cestovních kanceláří, vietnamští lékaři, kadeřníci. Funguje zde

---

⁶⁸SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 210 – 211.

⁶⁹MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-7277-255-4, s. 90.

⁷⁰SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 215.

jazykové středisko pro výuku českého jazyka, doučování a přípravné kurzy k přijímacím zkouškám na střední či vysokou školu pro vietnamské studenty, výuka vietnamštiny pro vietnamské děti narozené v ČR, vietnamská mateřská škola. Pro praktikující buddhisty zde byla postavena svatyně. Tato tržnice se stala vstupní branou pro všechny Vietnamce, kteří přijíždí do České republiky a Mekkou pro Vietnamce zde již žijící. Mezi Čechy si získala označení „český Hanoj“.⁷¹

Podle statistického úřadu byl ke dni 31. 12. 2017 počet Vietnamců na území České republiky, kteří zde získali povolení k pobytu (trvalý, dlouhodobý, přechodný pobyt občanů EU a dlouhodobé vízum), 59761 osob⁷². Z tohoto celkového počtu připadá 5872 osob⁷³ na Středočeský kraj. V Kladně žije 869 osob hlásících se ke státnímu občanství Vietnamské socialistické republiky.⁷⁴

3.5 Záměry migrace Vietnamců do ČR v současnosti

Do roku 1989 byla migrace vietnamských občanů, jak je výše uvedeno, řízená vietnamskou vládou, a to hlavně za účelem získání vzdělání či kvalifikace v různých oborech. Tato kapitola je věnovaná faktorům migrace po roce 1989, kdy k nám začali Vietnamci přijíždět převážně z vlastní iniciativy založené na představě zlepšení životní situace své či své rodiny.⁷⁵ V současné době se jako nejdůležitější důvody migrace Vietnamců do České republiky jeví níže popsané záměry.⁷⁶

3.5.1 Záměr ekonomický

Ekonomický záměr migrace je ovlivněn zejména ekonomickým postavením Vietnamu, který je zemí s velmi nízkým příjmem. Chudoba převládá hlavně ve vesnických regionech, kde se žíví téměř 75% obyvatel zemědělstvím a jejich tradiční

---

⁷¹SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 216.

⁷²<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZO2&str=v46#w=>

⁷³https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZO2&str=v57&u=v57_VUZEMI_100_3026

⁷⁴https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZO2&str=v58&u=v58_VUZEMI_101_40185

⁷⁵DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 244.

⁷⁶DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 234.

vzorec obživy se začíná vlivem peněžní ekonomiky, globalizace a rostoucí infrastrukturou nevyplácet.⁷⁷

Dalším faktorem ovlivňujícím ekonomický záměr migrace je tzv. „mýtus západu“. Vietnamci žijící v zahraničí při svých návštěvách Vietnamu vytváří dojem úspěšných a bohatých podnikatelů, přestože to nemusí být pravda. Tento postoj vychází z tradičních hodnot, kdy Vietnamec nedává najevo své selhání. Vzhledem k tomu, že je ve Vietnamu vysoká nezaměstnanost, nemálo Vietnamců touží vycestovat do zahraničí za prací s vidinou dosažení úspěchu a zaopatření své rodiny.⁷⁸

Jak ve Vietnamu, tak na území ČR vznikla řada agentur, které zprostředkovávají cestu a práci v ČR. Částky za tyto služby se pohybují mezi 6000 a 14000 UDS, což je pro běžného Vietnamce s průměrným měsíčním platem přibližně 40 UDS zcela nedosažitelná cena a musí se zadlužit u bank, širokého příbuzenstva nebo u lichvářů.⁷⁹

V největší míře využívají ekonomičtí migranti před odjezdem neformálních kontaktů od krajanů, kteří v ČR žili a vrátili se zpět do Vietnamu. Tyto informace však již nejsou aktuální a podmínky pobytu v ČR před listopadem 1989 byly jiné než dnes. Oficiálních materiálů a informačních zdrojů o ČR využívá jen minimum osob.⁸⁰

3.5.2 Záměr zajištění lepších východisek pro své potomky

Jak uvádím výše, vzdělání má tradičně pro Vietnamce velmi vysokou hodnotu, protože pokud se dostane potomkům dobrého vzdělání, čeká je dobré živobytí a mohou se postarat o své rodiče. Proto je z důvodu nekvalitního vietnamského školství jedním z motivů k migraci zajištění kvalitního vzdělání pro své potomky. Další variantou, jak zajistit potomkům lepší život a vzdělání, je ta, že rodiče posílají do ČR

---

⁷⁷DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 235.

⁷⁸SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 213.

⁷⁹SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 213.

⁸⁰DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 241.

děti ke svým příbuzným či známým, ovšem tato varianta se řadí k aspektům nelegální migrace.⁸¹

3.5.3 Záměr následování rodiny

Vzhledem k tradiční rodinné pospolitosti a soudržnosti je jedním z nejčastějších důvodů povolení pobytu vietnamských občanů v ČR sloučení rodiny.⁸²

Velká část nově příchozích Vietnamců již měla v ČR své příbuzné, kteří se jim stali určitou zárukou či příslibem jistého zázemí, a to i v případě velmi vzdáleného příbuzenského vztahu. Právě podle vietnamských tradic a zvyklostí je rodina již žijící v zahraničí povinována poskytnout těmto nově příchozím příbuzným potřebné útočiště. Ovšem velká část nově příchozích Vietnamců z důvodu následování rodiny není jen reakcí na pozvání svých příbuzných, ale zejména odezvou na pověst ČR ve Vietnamu, na ekonomickou situaci ve Vietnamu s možností využití právě rodinných vazeb.⁸³

3.6 Hierarchie vietnamské komunity v ČR

Vietnamská komunita je založena na silně provázaných vztazích jejich příslušníků, které jsou udržovány díky konfuciánským hodnotám spočívajících na hierarchické struktuře ve společnosti a projevech vzájemné úcty.⁸⁴

Z hierarchického pohledu se vietnamská komunita dělí do tří skupin.

3.6.1 Starousedlíci

Do této skupiny se řadí Vietnamci, kteří mají v komunitě významné postavení, jsou respektováni a vlivní, v hierarchickém žebříčku se staví nejvýše. Disponují určitými prvky patriarchální ochrany, z níž vyplývají závazky členů komunity, kteří jsou na ní

---

⁸¹DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 243.

⁸²DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3, s. 241.

⁸³SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 212.

⁸⁴ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 114.

ekonomicky závislí. Díky svému vlivu a moci jsou prostředníky řešení různých sporů v komunitě, arbitráží mezi obchodníky apod.⁸⁵

3.6.2 Samostatní obchodníci a podnikatelé

Tato skupina je ve vietnamské komunitě střední třídou. Jsou provozovateli vlastních obchodů, často si najímají české občany jako prodavače, chůvy a jejich potomci dochází do českých škol. Tato skupina je charakteristická tím, že se po získání nezávislého statutu stávají základnou pro další imigranty z Vietnamu, většinou pro členy svých rodin. Vietnamci mají v ČR tendence vytvářet podnikatelská a zájmová seskupení z členů stejného klanového, ale i teritoriálního původu, např. rodáků ze stejné provincie.⁸⁶

3.6.3 Slabě zakořenění nově příchozí

Tito Vietnamci tvoří nejnižší vrstvu vietnamské sociální hierarchie. Jedná se zejména o řadové prodavače na tržnicích, kuchaře nebo číšníky v asijských bistrech a restauracích, pracovníky v manufakturách, dělníky na stavbách a nově příchozí migranty na práci v továrnách.⁸⁷

3.7 Rozdíly v komunikačním stylu

Tradiční vietnamský komunikační styl svou odlišností od zvyklostí české většinové společnosti vyvolává řadu bariér. Tyto komunikační rozdíly si často z neznalosti druhé kultury neuvědomují ani učitelé, ani vietnamští rodiče a nedokážou si představit, s jakými situacemi se musí vietnamské děti při komunikaci se dvěma odlišnými kulturními prostředími potýkat a jaká je tím na ně kladena psychická zátěž. Tato nedorozumění mohou vyvolat jak u české majority, tak u vietnamské minority mnohdy až velmi nepříjemné situace.⁸⁸

---

⁸⁵SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 215.

⁸⁶SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 215.

⁸⁷SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0, s. 215.

⁸⁸ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 147.

3.7.1 Verbální komunikace

Odlišnost ve verbální komunikaci se odvíjí jak od vietnamštiny samotné, tak od tradičního komunikačního stylu Vietnamců.⁸⁹

Některé vietnamské děti mohou mít komplikace při osvojování českého jazyka například ve větné intonaci. *„To je způsobeno tím, že v jejich mateřštině žádná větná intonace podobná té naší prakticky neexistuje. Věta končí tónem posledního slova. Ten může být rovný, klesavý, stoupavý, klesavě stoupavý, lomeně stoupavý nebo hluboký. Tón je dán slovem a jeho významem, nikoliv komunikačním účelem věty.“*⁹⁰

V komunikačním stylu mezi Vietnamci je zcela běžné, že se ptají na začátku rozhovoru na věk, postavení, rodinné vztahy. Čechům se může toto vyptávání jevit jako drzé chování, pro Vietnamce jsou však tyto informace stěžejní pro to, aby mohli v další komunikaci použít správné oslovení. Vietnamský jazyk disponuje velkým množstvím osobních zájmen a lidé se oslovují na základě tradiční konfuciánské hierarchie. Pro Vietnamce je tedy velmi důležité vědět základní informace o člověku, s kterým komunikují, aby ho neurazili špatným oslovením. Z konfuciánské tradice pochází také oslovení učitelů. Učitel byl ve Vietnamu vždy velmi vážený člověk a tato role patřila mužům. Proto vietnamské oslovení pro pana učitele je vážený, moudrý muž, v některých nářečích též otec. Paní učitelka se ovšem oslovovala jako teta, přesněji řečeno mladší či starší sestra otce, proto je pro vietnamské děti zcela přirozené paní učitelku nazývat tetou.⁹¹

V asijských kulturách je pozitivní chování k druhému považováno za důležitou zásadu společenského chování. K tomu se váže i vyjadřování nesouhlasu či odmítnutí, které je pro Vietnamce známkou opovržení. Místo toho, aby Vietnamec odpověděl „ne“, použije obraty jako například „je třeba se nad tím ještě zamyslet“. Někdy dokonce může odpovědět „ano“, ale ne jako souhlas, nýbrž jako skutečnost, že nás

---

⁸⁹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 146.

⁹⁰ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 146.

⁹¹ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 147.

poslouchá. Tato odpověď může také znamenat požadavek zopakování věty, protože jí dotyčný nerozumí.⁹²

Dalším velmi odlišným projevem pozornosti při komunikaci je pro Vietnamce velmi častá lichotka „Vy jste krásně tlustý/á.“, která se dá přirovnat českému výrazu „Vypadáte, že se Vám daří dobře.“ Toto je odvozeno z minulých časů, kdy být štíhlým člověkem ve Vietnamu znamenalo chudobu nebo nemoc. Z tohoto kontextu též vychází to, že Vietnamci se neptají druhého, jak se mu daří, ale zda je zdrav.⁹³

3.7.2 Neverbální komunikace

Stejně jako rozdílnost vietnamské verbální komunikace, tak i odlišnost vietnamského neverbálního projevu může vnést do komunikace určitá nedorozumění. K nejčastějším neverbálním projevům Vietnamců, které mohou na Evropana působit urážlivě, je vyhýbání se pohledu do očí při rozhovoru. Přímý pohled je pro Vietnamce nepříjemný a značí přílišné sebevědomí mluvčího, může být tedy ze strany posluchače chápán posluchačem jako urážka. Proto při rozhovoru Vietnamec považuje za slušné sklánět zrak k zemi.⁹⁴

Dalším velmi často špatně pochopeným projevem je úsměv. Ve Vietnamu má úsměv mnoho významů. Vietnamci úsměvem vyjadřují radost a veselí, ale zároveň se usmívají, když pociťují smutek, nepříjemné situace, nervozitu nebo dokonce rozhořčení. Vietnamské děti se mohou usmívat například v momentě, kdy neporozuměly tomu, co se po nich žádá.⁹⁵

Přivolávání osoby je dalším odlišným gestem, které si může Čech či Vietnamec nesprávně vyložit. Vietnamci při volání na druhou osobu používají pohyb ruky v zápěstí s dlaní otočenou směrem dolů. U nás toto gesto značí pozdrav. Naopak je nevhodné, když Vietnamce přivoláváme ukazováčkem, protože ho tím můžeme urazit. Tradičně se

---

⁹²ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 152.

⁹³ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 147.

⁹⁴ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 149.

⁹⁵ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 150.

ve Vietnamu ukazuje prstem jen na velmi malé děti a na osoby toho nejnižšího postavení. Dodnes toto gesto Vietnamci vnímají velmi negativně. Stejně negativně Vietnamci vnímají postoj se zkříženýma rukama na prsou či s rukama v bocích. Ve Vietnamu toto značí pozastavení se nad něčím nebo rozčilení.⁹⁶

V naší kultuře projevíme dítěti náklonnost tím, že ho pohladíme po hlavě. Ve Vietnamu je tento dotyk přípustný pouze mezi rodiči a dětmi. V jiném případě znamená toto gesto povýšený postoj toho, kdo hladí a snahu ovládnout druhého.⁹⁷

Další kulturní odlišností je stolování. Ve Vietnamu se u jídla vždy mluví, je to příležitost k rozhovoru. Ani mlaskání není chápáno jako projev neslušného chování. Za neslušné se ve Vietnamu naopak považuje smrkat do kapesníku, proto Vietnamci raději na veřejnosti "popotahují", je to pro ně projev slušnějšího chování.⁹⁸

4 Začleňování dětí s odlišnou kulturou a s odlišným mateřským jazykem do mateřských škol

Podle § 34a školského zákona se povinná předškolní docházka vztahuje i na děti cizinců, kteří nejsou občany Evropské unie a mají oprávnění k trvalému nebo přechodnému pobytu na území ČR a pobývají zde déle než 90 dní. Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání v kalendářním roce, ve kterém dítěti začíná povinnost předškolního vzdělávání. Pokud zákonný zástupce nezvolí dítěti jinou mateřskou školu či jiný způsob povinného předškolního vzdělávání, dochází dítě do mateřské školy spádové, kterou zřizuje obec. Na děti s hlubokým mentálním postižením se povinné předškolní vzdělávání nevztahuje.⁹⁹

---

⁹⁶ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 151.

⁹⁷ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s.152.

⁹⁸ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 152.

⁹⁹Školský zákon 2019 § 34a

Toto opatření by mělo zlepšit připravenost dětí cizinců ke studiu na základní škole, a to zejména ve znalostech českého jazyka.¹⁰⁰ Kromě jazykové připravenosti se dítě v mateřské škole seznamuje s kulturou majority.¹⁰¹

Ve školním roce 2017/2018 docházelo do mateřských škol na území České republiky 362 756 dětí, z toho bylo 10 469 cizinců. Děti vietnamského původu tvoří mezi cizinci nejpočetnější skupinu počtem 2764 dětí.¹⁰²

4.1 Důležité přístupy ke vzdělávání dětí s odlišnou kulturou

Dva důležité pojmy ve vzdělávání dětí s odlišnou kulturou jsou multikulturní a interkulturní přístup. Vycházejí z potřeby přizpůsobení se dětí cizinců do většinové společnosti a zároveň, aby většinová společnost poznávala a chápala kulturní specifika minorit. Toto téma je v současné době intenzivní migrace cizinců do EU velmi diskutované a důležité pro oboustrannou komunikaci a soužití.

Přestože se tyto dva termíny často vzájemně překrývají a mají společné rysy, mezi které například patří poznávání jiných kultur, způsob vnímání jejich odlišnosti a nalezení cesty k lepšímu porozumění a soužití, jsou ve své podstatě rozdílné.¹⁰³

Rozdíly mezi multikulturním a interkulturním přístupem jsou popsány níže.

Multikulturní přístup zahrnuje další dva důležité termíny, které je potřeba zmínit. Jedná se o **multikulturalitu** a **multikulturní výchovu**.

První z termínů Koťátková definuje takto: *“Multikulturalita vyjadřuje situaci koexistence různých sociokulturních skupin, které se vyskytují vedle sebe nebo jedna uzavřeně uvnitř druhé.”*¹⁰⁴

---

¹⁰⁰KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-60-5, s.210.

¹⁰¹<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/proc-je-predskolni-vzdelavani-migrantu-dulezite>

¹⁰²<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

¹⁰³KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3, s. 207.

¹⁰⁴KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3, s. 208.

Tato definice vychází z potřeb minorit, které usilují o udržování vlastních kulturních zvyklostí a nechtějí skrývat odlišnosti od majoritní společnosti, ale naopak od ní požadují toleranci a respekt.

Takto vystavěný termín multikulturality je poté východiskem pro formování obsahu multikulturní výchovy, která usiluje o zprostředkování faktů týkajících se minoritních kultur a poskytování informací o nich. V takovém přístupu se více odhalují pozice „my“ a „oni“ a jsou více odkrývány odlišnosti a rozdíly mezi majoritní a minoritní kulturou.

Podobně jako multikulturní přístup i ten interkulturní má dva nosné prvky, a to **interkulturalitu** a **interkulturní výchovu**, přičemž interkulturalitu můžeme chápat jako proces, při kterém dochází k živé výměně kulturních znaků, která probíhá mezi kulturami. Je pro ni typické vzájemné přijímání a poskytování, intenzivní snaha o porozumění odlišnostem a hledání společných kulturních rysů stojících na základních lidských principech.

Minority, které usilují o interkulturní soužití, pak v rámci většinové společnosti projevují velkou snahu o pochopení kulturních vzorců majority, odsouvají své kulturní zvyklosti a tradice mimo veřejnost. Mezi minoritou a majoritou tak vzniká a trvá vzájemná interakce, která je nositelem vzájemného přijímání a poskytování mezi kulturami.

Interkulturní výchova pak ve světle výše popsaných procesů je pojímána prožitkově. Akcentuje společné kulturní znaky a možnost vzájemného obohacování. Oproti multikulturní výchově stojí na základě, který vychází pouze z pozice „my“. Klade důraz na kvalitu osobnostního rozvoje příslušníků majority a minority a kultivaci vztahů mezi nimi.¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3, s. 206-210.

4.2 Podpůrná opatření ve vzdělávání v mateřské škole

Pomocným opatřením v inkluzi je podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.¹⁰⁶ Toto opatření je ukotveno v novelizovaném školském zákoně č. 82/2015 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání spolu s vyhláškou 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Díky této vyhlášce je podpora při výuce poskytována všem dětem a žákům, kteří ji potřebují. Do této skupiny lze zařadit i děti a žáky s odlišným mateřským jazykem.¹⁰⁷

Školský zákon definuje dítě, žáka či studenta se speciálními vzdělávacími potřebami takto: *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.“*¹⁰⁸

4.2.1 Členění podpůrných opatření

Podpora dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je dělena do pěti stupňů, pro které jsou podle vyhlášky konkretizovány podpůrná opatření pro jednotlivé stupně podpory.¹⁰⁹

Mateřským školám jsou poskytovány finanční prostředky od kraje na realizaci druhého až pátého stupně podpory. Rozhodnutí o podpoře vydávají školská poradenská zařízení (dále jen ŠPZ), na základě vyšetření dítěte a souhlasu jeho rodičů. Po vyšetření dítěte ŠPZ do 30 dnů vypracuje zprávu pro zákonného zástupce a pro

---

¹⁰⁶KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-60-5, s. 211.

¹⁰⁷https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/podpora_vzdelavani_zomj_-_zmena_legislativy_2016.pdf

¹⁰⁸Školský zákon, 2016, §16, odst. 1

¹⁰⁹<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/podpurna-opatreni-pro-deti-s-omj-v-ms>

školu doporučení ke vzdělávání dítěte, které stanovuje stupeň podpory a konkrétní vhodná podpůrná opatření, případně navrhuje jejich kombinaci. Děti s odlišným mateřským jazykem mají nárok na podpůrná opatření v závislosti na své jazykové schopnosti.¹¹⁰

„1. stupeň podpory poskytuje škola bez doporučení ŠPZ a bez nároku na finanční prostředky. Jedná se především o úpravu organizace vzdělávání dítěte, o volbu vhodných pedagogických a didaktických postupů.

2. stupeň podpory je pro děti s OMJ, jejichž jazyková úroveň zhruba odpovídá úrovni ČJ B1-B2,

OPATŘENÍ:

- úprava obsahu vzdělávání
- speciální učebnice a pomůcky (učebnice češtiny pro cizince)
- 1 h. týdně pedagogické intervence (na práci s dítětem nebo třídou)
- 1 h. týdně speciálně pedagogické péče poskytovanou speciálním pedagogem školy
- 2 h. za měsíc metodické podpory ŠPZ
- 4 x 15 minut výuky ČDJ pro dítě s OMJ v MŠ za týden, nejvýše 80 h.

3. stupeň podpory je pro děti s OMJ, jejichž jazyková úroveň zhruba odpovídá úrovni ČJ A0-A2, **OPATŘENÍ:**

- úprava výstupů a obsahu vzdělávání
- speciální učebnice a pomůcky (učebnice češtiny pro cizince)
- 3 h. týdně pedagogické intervence (z toho 1 hod. týdně práce se třídou), např. podpora v ČDJ
- 3 h. týdně na spec. ped. péče poskytovanou speciálním pedagogem školy
- asistent pedagoga
- podpora výuky dalším pedagogickým pracovníkem v rozsahu 0,5 úvazku (může být např. specialista na výuku češtiny jako druhého jazyka)
- podpora škol. psychologem nebo školním speciálním pedagogem v rozsahu 0,5 úvazku
- 3 h. za měsíc intenzivní metodické podpory ŠPZ po dobu 6 měsíců
- 4 x 15 minut výuky ČDJ pro dítě s OMJ v MŠ za týden, nejvýše 110 h.

---

¹¹⁰<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/podpurna-opatreni-pro-deti-s-omj-v-ms>

*4. a 5. stupeň podpory mohou děti s OMJ čerpat, mají-li navíc zdravotní či další znevýhodnění. Tento stupeň předpokládá, že charakter obtíží dítěte vyžaduje významné úpravy průběhu vzdělávání. Mezi opatření patří například snížení počtu dětí ve třídě, osobní asistent pro dítě či přítomnost dalších pedagogů v případě, že by počet těchto dětí byl vyšší než 4 nebo 5.*¹¹¹

4.2.2 Jiné možnosti financování podpůrných opatření

Je několik cest, jakými může mateřská škola získat finanční zdroje na podpůrná a vyrovnávací opatření pro děti s odlišným mateřským jazykem (OMJ). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) vypisuje dotační a rozvojové programy, v kterých lze žádat o tyto podpory:

-Rozvojový program Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním. Na podzim vyhlašuje MŠMT výzvu na následující rok, mateřská škola však musí nejdříve získat souhlas pro vytvoření místa asistenta pedagoga.

- Dotační program Podpora aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR. Tento program je určen na podporu dětí/žáků cizinců ze třetích zemí a mohou se ho zúčastnit jak školy, tak nevládní neziskové organizace, které se zaměřují na problematiku vzdělávání cizinců. Do programu se přihlašuje na podzim pro následující rok.

- Rozvojový program na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání dětí a žáků se znevýhodněním. Tento program poskytuje finanční prostředky určené na nenárokové složky mezd a platů a motivační složky mezd a platů pedagogických pracovníků, včetně asistentů pedagoga, a to v souvislosti se vzděláváním dětí a žáků se sociálním znevýhodněním.

Dalšími možnostmi jsou různé nadace, integrační programy realizované obcemi, spolupráce s nevládními neziskovými organizacemi a vysokými školami v podobě

---

¹¹¹<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/podpurna-opatreni-pro-deti-s-omj-v-ms>

zajištění dobrovolníků a studentů asistentů či projekty obcí na podporu integrace cizinců na lokální úrovni.¹¹²

4.2.3 Neziskové a vládní organizace

Neziskových organizací, které se zabývají integrací cizinců do naší společnosti, je mnoho, zde však budou stručně popsány pouze ty, které se nejvýznamnějším způsobem zaměřují na podporu dětí s OMJ v českém vzdělávacím systému. Naproti tomu existuje jedna zastřešující vládní organizace, která se však příliš v oblasti vzdělávání neangažuje, nicméně pro přehled bude v závěru této podkapitoly také uvedena.

Nejkomplexnější podporu pro vzdělávání dětí s OMJ poskytuje META, o.p.s., která nabízí poradenství ve vzdělávání pro cizince, kurzy pro asistenty pedagoga, metodickou podporu pro mateřské, základní i střední školy a jejich pedagogy. Dále vytvořila a spravuje metodický portál Inkluzivní škola.

Další významnou organizací je Centrum pro integraci cizinců (CIC), o.p.s., které pořádá nízkoprahové kurzy českého jazyka, poskytuje poradenskou činnost při přihlašování dětí do MŠ a ZŠ a spolupracuje na projektech podporujících multikulturní a interkulturní výchovu a inkluzivní vzdělávání.

Vzdělávací program Varianty organizace Člověka v tísní, o.p.s. nabízí školám informační servis a metodickou podporu v oblastech inkluzivního a interkulturního vzdělávání. Dále pořádá kurzy, workshopy, semináře, setkání expertů a konference týkající se výše zmíněných oblastí.

Klub Hanoi / SEA liaison, o.p.s. je sdružení, které založili studenti oboru Vietnamistika Univerzity Karlovy a je zaměřené přímo na vietnamskou komunitu. Poskytuje poradenské služby, pořádá kurzy češtiny, realizuje vzdělávací projekty. Zásadním příspěvkem je vydání publikace *S vietnamskými dětmi na českých školách*, což je komplexní příručka pro pedagoga, která usnadňuje pochopení a práci s vietnamskými dětmi.

---

¹¹²<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/podpurna-opatreni-pro-deti-s-omj-v-ms>

Výše zmíněné organizace sídlí v Praze, přičemž Centrum pro integraci cizinců má pobočku i v Kladně. V Kladně zároveň nalezneme pobočku vládní organizace Centra na podporu integrace cizinců, která poskytuje sociální a právní poradenství, kurzy českého jazyka a sociokulturní kurzy.

4.3 Adaptace dítěte v mateřské škole

Počátek docházky dítěte do mateřské školy lze považovat za významnou událost, která se vždy týká celé rodiny dítěte a je spojen s určitou nejistotou a obavami všech zúčastněných, zda se podaří tento důležitý a náročný moment překonat bez výrazné újmy na dětské psychice. Problematika počátku docházky dítěte do předškolního zařízení se stala důležitou oblastí vztahu mezi mateřskou školou a rodinou dítěte a je zásadní v ohledu na uspokojování potřeb dítěte.¹¹³

Téměř každé dítě po nástupu do mateřské školy prochází obdobím adaptace, v kterém se vyrovnává s odloučením od rodičů, s pobytem v neznámém prostředí, s denním režimem mateřské školy, s fungováním v kolektivu vrstevníků a zároveň se setkává s novou autoritou v podobě učitele.¹¹⁴ V neposlední řadě dítě poznává odlišný výchovný postup, než na který je z rodiny zvyklé. Tyto změny pociťují i rodiče dítěte, musí se vyrovnávat se změnou jejich postavení.¹¹⁵

Významnými hledisky průběhu adaptace dítěte do mateřské školy jsou jeho věk, zralost, způsobilost a připravenost pro vstup do předškolního vzdělávacího zařízení.¹¹⁶

Délka adaptačního období a jeho průběh je u každého jedince individuální.¹¹⁷

Z vyzporovaného průběhu chování dětí v podmínkách mimo rodinu se adaptační období člení do těchto následujících tří stádií.

1. Stadium protestů – dítě na odloučení reaguje vytrvalým pláčem a dožaduje se rodičů. Odmítá si hrát, nepřijímá hračku a nekomunikuje s novým prostředím.

---

¹¹³<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/2215/ADAPTACE-DITETE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>

¹¹⁴<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

¹¹⁵<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/2215/ADAPTACE-DITETE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>

¹¹⁶<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/2215/ADAPTACE-DITETE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>

¹¹⁷KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet. 2.*, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3, s. 95.

2. Stadium zoufalství – dítě již vytrvale nepláče, nenaříká, komunikuje sporadicky, pokud si vybere hračku, nehraje si s ní, jen s ní bez zájmu manipuluje a při tom pozoruje nové okolí.
3. Stadium odpoutání se od matky – dítě připoutává svou pozornost k náhradní osobě a jeho komunikace a chování se blíží normálu, začíná si bezstarostně hrát.¹¹⁸

Pro usnadnění adaptačního procesu se doporučuje umožnění přítomnosti rodičů s dítětem v počátku jeho docházky do mateřské školy, postupné prodlužování délky jeho pobytu v MŠ a využití adaptačního plánu, ve kterém je jasně stanovena organizace docházky.¹¹⁹

Zároveň úspěšnost adaptace a začlenění dítěte do nového kolektivu závisí hlavně na kvalitách předškolního pedagoga. Ten díky své profesionální úrovni a empatickému přístupu k dítěti napomáhá k překonání jeho prvotních potíží a k navázání partnerského vztahu s rodinou dítěte a v neposlední řadě k získání její důvěry. Úkolem pedagoga je vytvářet takové prostředí, které je naplněné pohodovou, klidnou a vstřícnou atmosférou, nabízet dítěti dostatek podnětů k jeho rozvoji, respektovat individualitu možností a schopností dítěte a posilovat jeho sebevědomí. Zároveň vede dítě k navazování vztahů s vrstevníky, které jsou postavené na vzájemné toleranci a spolupráci.¹²⁰

4.3.1 Adaptace a začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem do mateřských škol

Pro dítě s odlišným mateřským jazykem (OMJ) se toto již tak náročné období komplikuje ještě tím, že se musí vyrovnávat jak s kulturní, tak především s jazykovou bariérou. Děti, které již navštěvovaly mateřské školy v jiné zemi, se musí také vyrovnat

---

¹¹⁸KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3, s. 97.

¹¹⁹<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

¹²⁰<https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/2215/ADAPTACE-DITETE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>

s odlišným charakterem předškolního zařízení.¹²¹ U dětí s OMJ je navíc pobyt v mateřské škole často prvním setkáním s ryze českým prostředím.¹²²

Zároveň pobyt v jazykově odlišném prostředí dítě velmi stresuje, je pro něj náročnější na koncentraci a je mnohem únavnější než v prostředí mateřského jazyka.¹²³

Plynulé začlenění do kolektivu je pro dítě s OMJ zásadní a je tím i velmi ovlivněn jeho jazykový rozvoj. Děti ve skupině by měly být vedeny ke vzájemné toleranci, vstřícnosti a respektu k odlišnostem. Příkladem k takovému chování jde dětem učitel, který od nich musí důsledně vyžadovat ohleduplnost jednoho k druhému. Na začlenění dítěte s OMJ by se mateřská škola měla připravit již před jeho příchodem, protože tím může předejít různým nedorozuměním a problémům, které mohou během začleňování vzniknout.¹²⁴

V počátku předškolní docházky může být velmi přínosné, když má mateřská škola připravený adaptační plán, který se v praxi přizpůsobuje individuálním potřebám jednotlivých dětí a jejich rodičů. Jeho jasná formulace napomáhá jak rodičům, tak učitelům se orientovat v organizaci prvních dní. Adaptační plán si mateřská škola vypracovává sama, nebo může využít konkrétního plánu, který je možno stáhnout na webových stránkách Inkluzivní školy.¹²⁵

Pro usnadnění adaptačního procesu dítěte s odlišným mateřským jazykem jsou doporučeny postupy a pomůcky, které se osvědčily v praxi. Mezi ně patří:

- Individuální přístup k dítěti, kdy je třeba brát v potaz, že každé dítě zvládá určité situace jinak a má odlišné potřeby. Učitel by měl k dítěti přistupovat s empatií, využívat svojí intuici a zkoušet, co na které dítě platí.
- Komunikační kartičky, které jsou pro dítě v adaptační fázi nezbytné k tomu, aby mohlo vyjádřit své základní potřeby. K tomuto účelu lze použít komunikační karty, které jsou určeny pro děti s poruchou autistického spektra.

---

¹²¹<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

¹²²<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/proc-je-predskolni-vzdelavani-migrantu-dulezite>

¹²³<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

¹²⁴<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/zaclenovani-do-kolektivu>

¹²⁵<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

- Předmět z domova, který si dítě do mateřské školy přinese. Tím může být hračka, kniha nebo jiný oblíbený předmět.
- Patron dítěte s odlišným mateřským jazykem. Pro roli patrona je vhodné navrhnout dítě ze třídy, které již organizaci mateřské školy dobře zná a chce tuto funkci vykonávat. Patron se stává dítěti s odlišným mateřským jazykem jistým průvodcem. Patronů může být i více.
- Použití maňáska jako prostředníka komunikace mezi dítětem a učitelem může napomoci dítěti při ostychu navázání kontaktu.
- Rituály a zejména jejich pravidelnost navozují u dítěte pocit jistoty a bezpečí.
- Pravidelný denní režim složený z opakujících se činností, které jsou jasně signalizované, a jejich grafické zpracování pomocí piktoqramů usnadňuje dítěti jeho orientaci a přispívá k pocitu bezpečí. Vzhledem k náročnosti pobytu dítěte s odlišným mateřským jazykem v mateřské škole je důležité mu zajistit dostatek klidných chvil.
- Pravidla mateřské školy je ideální určovat společně s dětmi a následně je zpracovat do obrázkové podoby.
- V počátku adaptačního procesu je pro dítě s odlišným mateřským jazykem ideální, pokud je to možné, aby ho každé ráno vítala stejná paní učitelka a pokud dítě zůstává v mateřské škole i odpoledne, aby ho stejná paní učitelka ukládala k odpolednímu spánku a ta samá paní učitelka ho i budila.
- Je důležité zpočátku do programu zařazovat takové aktivity, které nejsou závislé na jazykovém projevu. Mezi takové činnosti patří tanec, pohybové činnosti, poslech hudby, malování aj. Ke správnému porozumění zadané činnosti je dobré použít buď názorné ukázky, nebo zadání připravit v obrázkové formě.
- Dítě s odlišným mateřským jazykem má zpravidla větší potřebu slyšet pochvalu či potvrzení, že dělá věci správně, protože většinou nerozumí zadání, ale jen napodobuje ostatní děti. Pochvala musí být pro dítě srozumitelná.
- K dalším doporučením pro usnadnění adaptace dítěte a navození pocitu jeho bezpečí patří například přidělení stabilního místa u stolu, dobrovolnost při zapojení se do činností, možnost telefonického spojení s rodiči v případě, že dítě nerozumí, zapojení mateřského jazyka dítěte do některých aktivit, jako je

např. pojmenovávání předmětů, a v neposlední řadě zapojení rodičů do programu mateřské školy.¹²⁶

4.4 Spolupráce s rodiči

Spolupráce rodičů dětí z odlišného jazykového a kulturního prostředí s mateřskou školou v rámci předškolního vzdělávání jejich dětí je ovlivněna různými faktory.

Jako nejdůležitější faktor je jazyková bariéra, která jim znesnadňuje přístup k informacím o provozu, organizaci a vzdělávacím programu mateřské školy. Rodiče mají omezenou možnost konzultace vzdělávacích a jiných potřeb svých dětí, jejich úspěchů, možných rizik apod. V důsledku jazykové bariéry často neznají jak vzdělávací nabídku a program mateřské školy, tak ani svá základní práva a povinnosti.

Dalším důležitým faktorem ovlivňujícím spolupráci rodičů a MŠ jsou různá očekávání, která se pojí s odlišnou sociokulturní zkušeností rodičů cizinců založenou na délce jejich pobytu v ČR.

V neposlední řadě mohou přístup ke spolupráci ovlivnit kulturní odlišnosti, kdy je pro některou kulturu pojem předškolní výchova zcela neznámý, a tudíž považují předškolní vzdělávání pro budoucí rozvoj svých dětí za nedůležité. V jiných kulturách je zase za formování charakteru zodpovědná matka. S tím mohou souviset i další kulturně ovlivněné přístupy k předškolnímu vzdělávání a zapojování rodičů do tohoto procesu,¹²⁷ jako je například nepravidelná docházka dítěte do školky či dokonce úplná absence dítěte v povinném předškolním roce.

---

¹²⁶<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

¹²⁷<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/rodice>

II Praktická část

5 Cíle praktické části

Praktická část byla realizována prostřednictvím anonymního dotazníku, kterým jsem obeslala MŠ v Kladně. Tímto šetřením jsem sledovala především dva cíle. Prvním bylo zjistit, zda a jak jsou tyto MŠ připravené pracovat s vietnamskými dětmi a druhým bylo dozvědět se, zda využívají státní podpory a jak formu této podpory hodnotí.

6 Metody výzkumu

Praktická část bakalářské práce byla realizována pomocí anonymního dotazníku. Jednalo se o online vyplňovaný dotazník, v němž je patnáct otázek týkajících se začleňování dětí vietnamského původu do mateřských škol, z toho jsou tři otázky uzavřené s nabídnutou odpovědí ano / ne, zbylých dvanáct je otevřených.

Dotazník byl určen pedagogům (tedy i ředitelům, kteří jsou zároveň učiteli dětí v mateřské škole) mateřských škol v Kladně. Celkem jsem obeslala dvacet státních MŠ, které se zde nacházejí. Odpovědělo devět pedagogů. Dotazník byl zprostředkován v rozmezí měsíců únor až květen 2019 a je v příloze této práce.

7 Výzkumné otázky

Na základě výše uvedených cílů jsem si položila tyto výzkumné otázky:

- 1) Jak pracují pedagogové mateřských škol s dětmi vietnamského původu s nulovou znalostí českého jazyka?**
- 2) Do jaké míry začleňují pedagogové mateřských škol do svého ŠVP interkulturní výchovu?**
- 3) Jak hodnotí pedagogové mateřských škol úroveň státní podpory pro děti vietnamského původu?**
- 4) Spolupracují pedagogové mateřských škol s neziskovými organizacemi při vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem?**

8 Výsledky ve vztahu k výzkumným otázkám

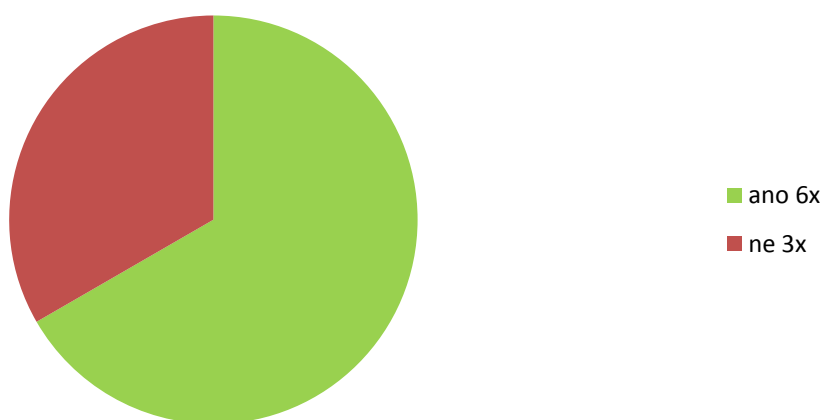
Úvodní část dotazníku je zaměřena na obecná zjištění ohledně docházky dětí vietnamského původu do MŠ v Kladně, jejich jazykové vybavenosti, úrovně komunikace s rodiči těchto dětí a připravenosti předškolního zařízení na přijetí dětí s odlišným mateřským jazykem.

Další sadu otázek jsem směřovala na to, jakou podobu má vzdělávání dětí vietnamského původu v dané mateřské škole, a na čerpání a následné hodnocení úrovně státní podpory (v problematice začleňování dětí s OMJ), jak ji vnímají dotazovaní ředitelé a učitelé.

8.1 Odpovědi na výzkumné otázky

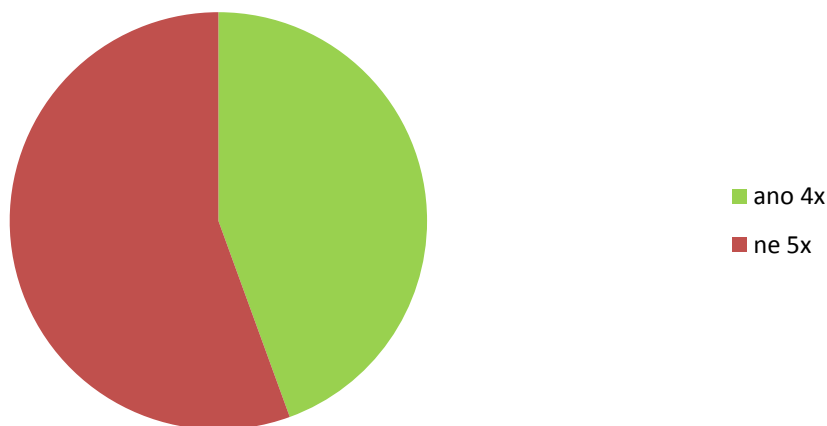
Na otázku, zda mateřskou školu navštěvují děti vietnamského původu, odpovědělo kladně šest respondentů, tři záporně, ovšem dvě učitelky z těchto tří mají zkušenosti s vietnamskými dětmi z minulého období.

1. Dochází do vaší mateřské školy děti vietnamského původu?

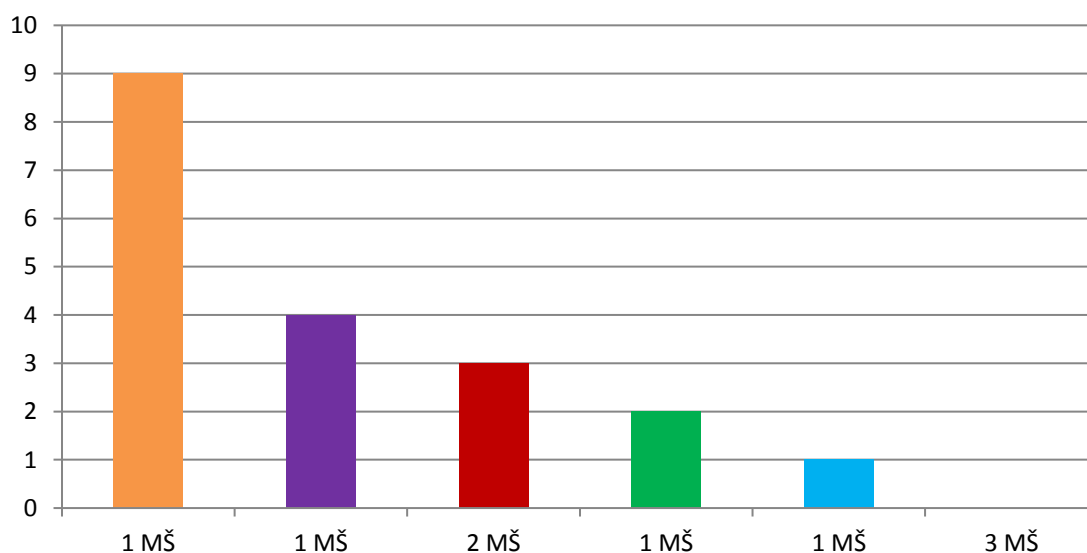
V další otázce jsem zjišťovala, zdali je mateřská školka zapojena do inkluzivního vzdělávání dětí cizinců. Z odpovědí lze vyčíst, že do tohoto typu vzdělávání je zapojena necelá polovina MŠ (čtyři ano, pět ne)

2. Je vaše mateřská škola zapojena do inkluzivního vzdělávání dětí cizinců?

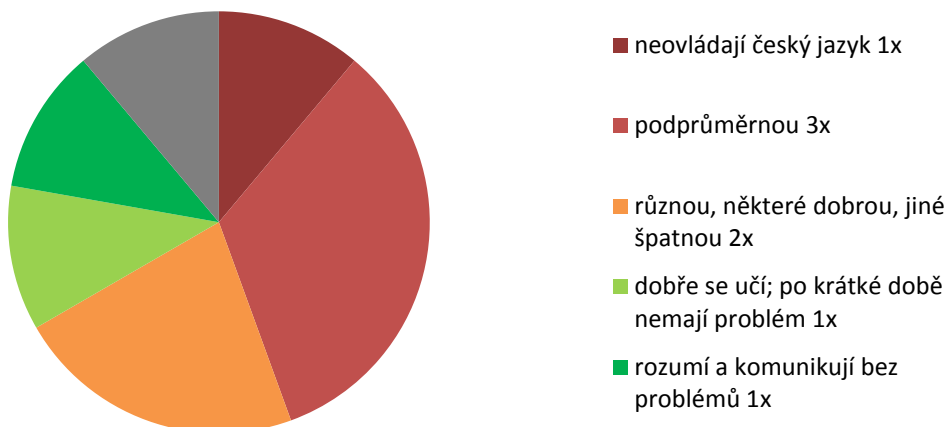
Třetí otázka byla orientována na počet dětí vietnamského původu, které do daných mateřských škol dochází. Počet dětí se pohybuje od žádného do devíti, přičemž do dvou MŠ, které zde uvádějí nulový počet, dříve vietnamské děti docházely.

3. Kolik dětí vietnamského původu dochází do vaší mateřské školy?

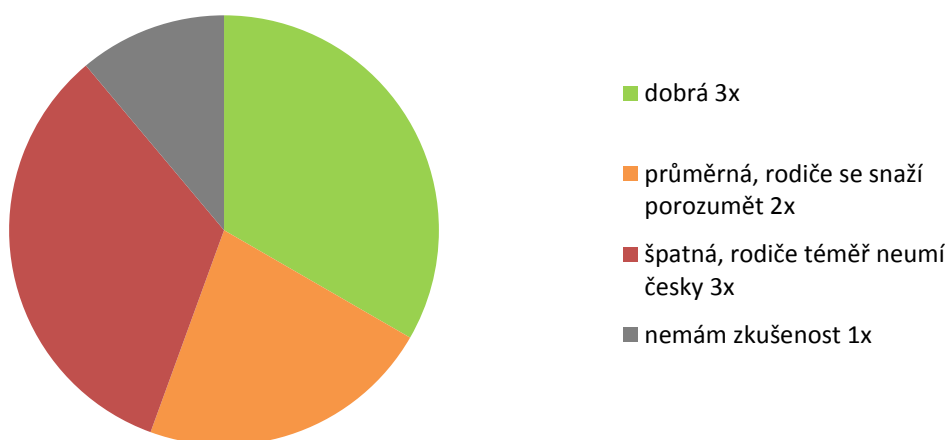
Při zjišťování, jaké úrovně dosahují vietnamské děti v ovládnání českého jazyka, vyšlo najevo, že téměř polovina respondentů (čtyři z devíti) hodnotí tuto úroveň jako podprůměrnou až nulovou, dva respondenti ji vnímají individuálně podle schopností daných dětí, jeden vyzdvihuje schopnost rychle se jazyk naučit, jeden úroveň považuje za dobrou a bezproblémovou a jeden nemá s danou situací zkušenosti.

4. Jakou úroveň českého jazyka tyto děti ovládají?

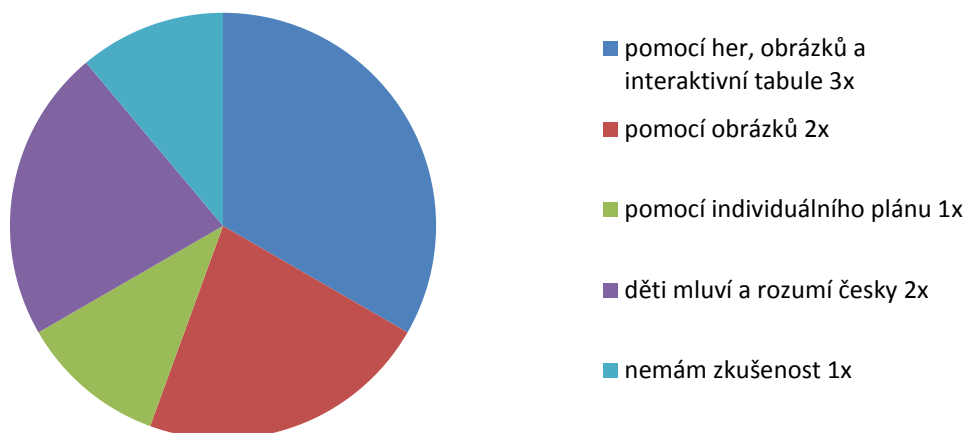
Z odpovědí na otázku, jak učitelé hodnotí komunikaci a spolupráci s rodiči vietnamských dětí, vyšlo najevo, že třetina odpovídajících ji považuje za dobrou, třetina za špatnou, dva respondenti vidí u rodičů snahu porozumět a jeden respondent je bez zkušeností.

5. Jak hodnotíte komunikaci a spolupráci s rodiči vietnamských dětí?

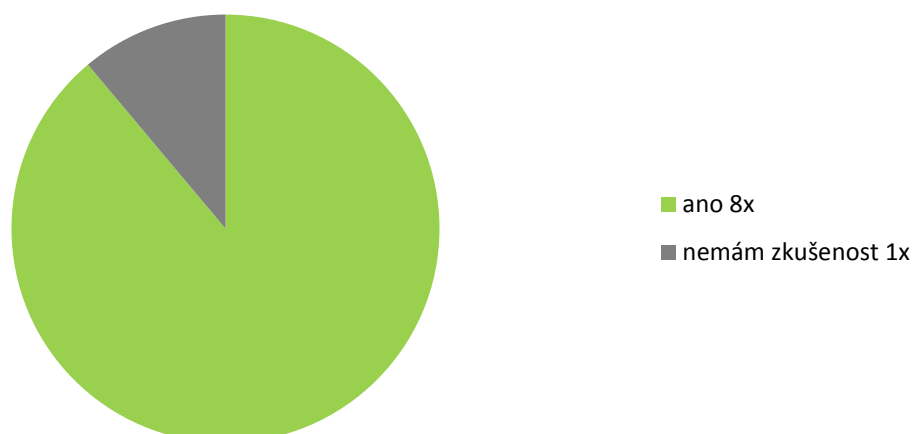
Další dotaz byl zacílen na formu vzdělávání v případě nulové znalosti českého jazyka. Tři z dotazovaných uplatňují hry, komunikaci pomocí obrázků a interaktivní tabuli, dva pouze pomocí obrázků, jeden prostřednictvím individuálního plánu, dva daný problém neřeší, protože děti ovládají český jazyk a jeden nemá zkušenost.

6. Jakou formu vzdělávání používáte v případě nulové znalosti českého jazyka?

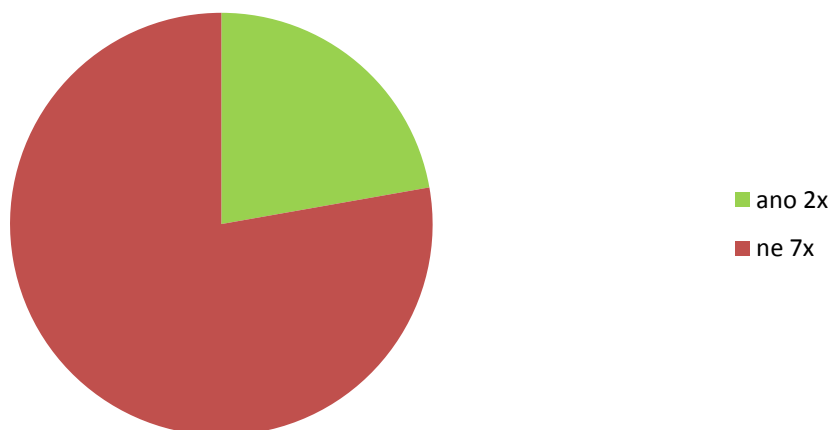
Následující otázka sledovala, zda pedagogové individualizují třídní program tak, aby se jej mohly děti vietnamského původu účastnit. Všechny odpovědi kromě jedné byly kladné.

7. Máte-li ve třídě vietnamské děti, individualizujete třídní program tak, aby se ho mohly tyto děti účastnit?

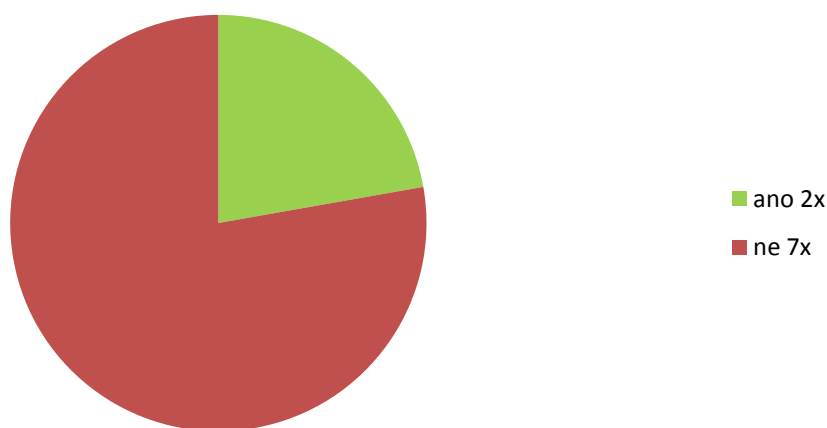
Na otázku, zda v daných MŠ pracují s metodickými materiály napomáhajícími k inkluzi dětí vietnamského původu, odpověděla většina, že ne. Dvě odpovědi byly kladné, bohužel však nereflektovaly doplňující dotaz, který měl konkretizovat dané materiály.

8. Pracujete ve vaší mateřské škole s metodickými materiály napomáhajícími k inkluzi dětí vietnamského původu? Jakými?

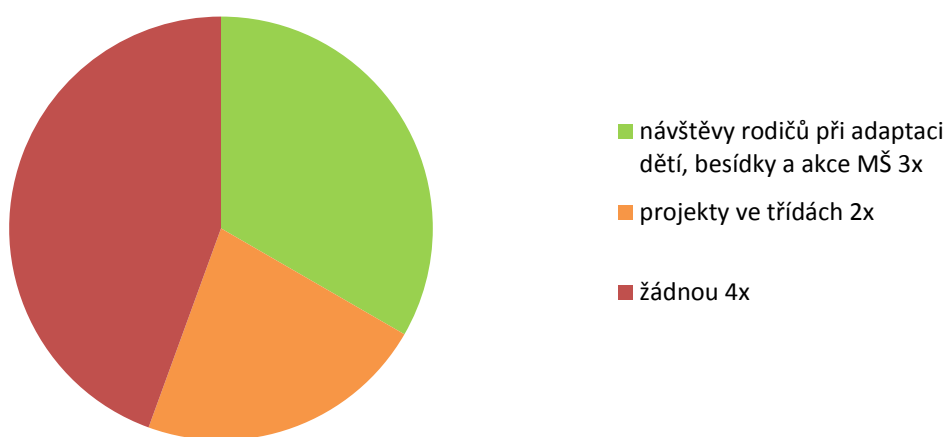
Dále jsem zjišťovala, zda mají v dotazovaných MŠ do jejich ŠVP začleněnou interkulturní výchovu. Ve dvou případech se tak skutečně děje, zbytek odpovědí byl záporný.

9. Je do ŠVP vaší mateřské školy začleněna interkulturní výchova?

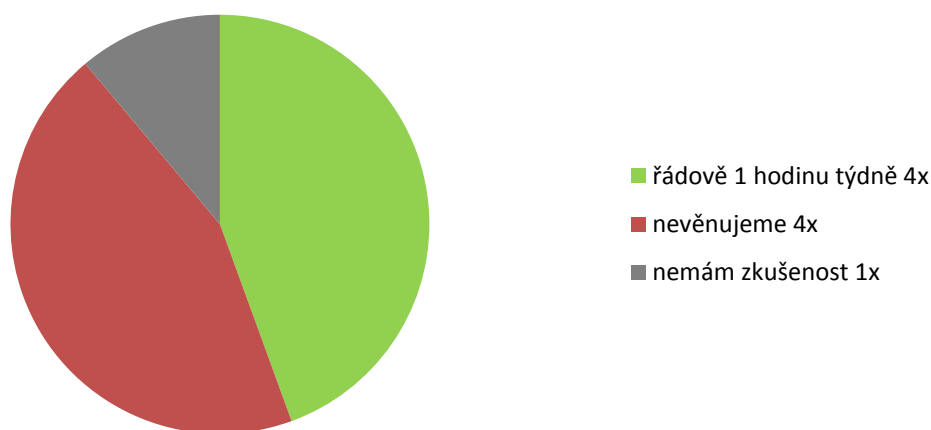
Cílem další otázky bylo zjistit, jakou formou je interkulturní výchova zprostředkovávána, a ačkoli v předchozí otázce většina respondentů odpověděla, že v jejich ŠVP interkulturní výchova začleněna není, tak určité její prvky ve vzdělávacím procesu přesto uplatňují. Ve třech případech interkulturní výchova probíhá formou návštěv rodičů při adaptačním procesu a na besídkách a akcích školy. Dva respondenti odpověděli, že tak činí prostřednictvím třídních projektů, čtyři v tomto smyslu nevyvíjejí žádné aktivity.

10. Jakou formou interkulturní výchovu zprostředkováváte?

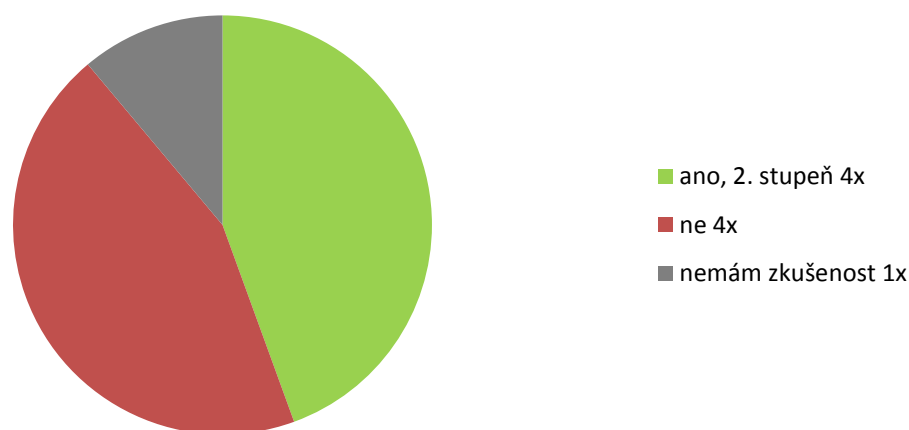
Na dotaz, zda se učitelé věnují rozvoji češtiny u vietnamských dětí individuálně a v jakém časovém rozsahu týdně, odpověděli čtyři dotázaní, že tak činí souhrnně asi jednu hodinu za týden, čtyři pak takovou výuku nerealizují a jeden nemá patřičnou zkušenost.

11. Věnujete se rozvoji češtiny u vietnamských dětí individuálně? Pokud ano, v jakém rozsahu týdně?

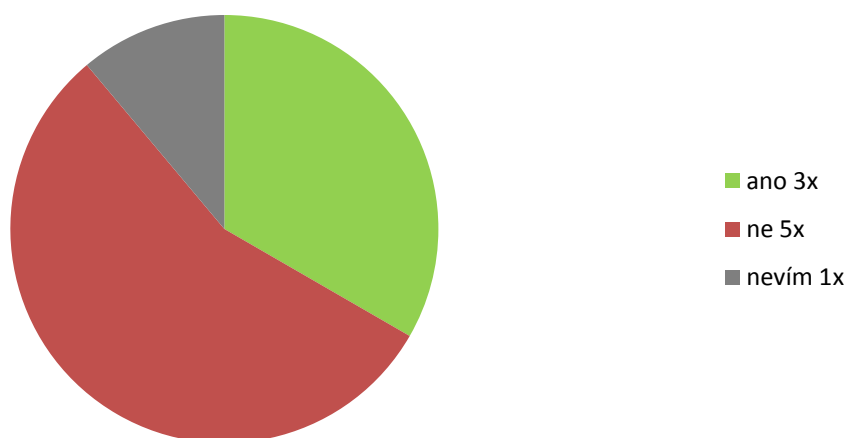
Prostřednictvím dvanácté otázky jsem zjišťovala, zda mateřské školy využívají podpůrných opatření pro děti s odlišným mateřským jazykem a pokud ano, tak jakého stupně. Pokud odhlédneme od respondenta, který s touto problematikou nemá zkušenost, tak z poloviny odpovědí vyplývá, že dané MŠ podporu využívají, a to druhého stupně, druhá polovina pak nevyužívá žádnou formu podpory.

12. Využívá vaše MŠ podpůrných opatření pro děti s odlišným mateřským jazykem, pokud ano, jakého stupně?

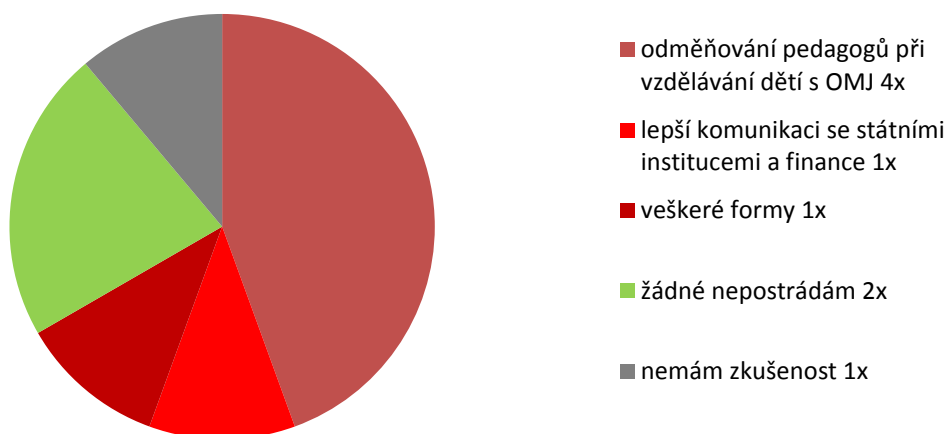
Následující otázka se soustředila na to, jak hodnotí učitelé státní podporu v inkluzivním vzdělávání cizinců jako dostatečnou. Tři respondenti odpověděli, že ano, pět, že nikoli, a jeden neví.

13. Považujete státní pomoc v inkluzivním vzdělávání cizinců za dostatečnou?

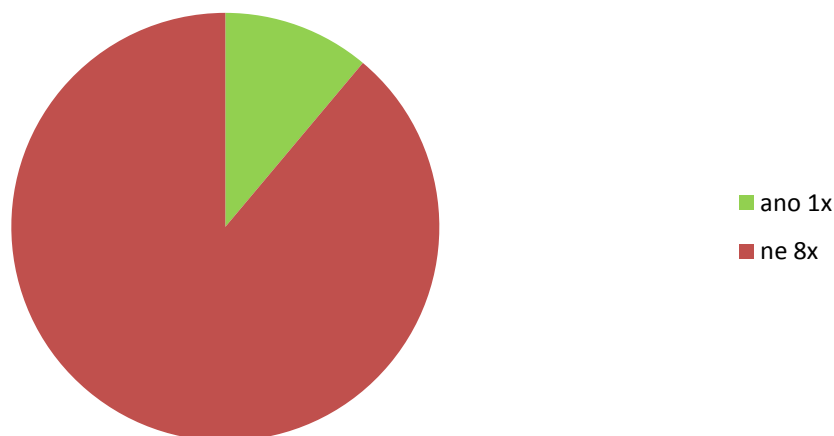
V návaznosti na předešlý dotaz jsem se ptala, jaké formy státní pomoci v inkluzivním vzdělávání pedagogové mateřských škol postrádají. Zde vyjádřilo k formám státní pomoci šest respondentů z devíti kritický postoj. V odpovědích se nejčastěji vyskytovaly požadavky na vyšší odměny (čtyřikrát), dále byla jednou zmíněna lepší komunikace se státními institucemi a finance, další odpovídající postrádá veškeré formy pomoci, dva nepostrádají žádnou pomoc a jeden nemá zkušenost.

14. Jaké formy státní pomoci při inkluzi postrádáte?

Poslední otázka se týkala toho, zda pedagogové daných mateřských škol využívají nabídky spolupráce neziskových organizací a popřípadě jakých. Většina odpovědí byla záporná, konkrétně osm, jedna kladná, ale bohužel nebylo uvedeno, o kterou organizaci se jedná.

15. Využívá vaše mateřská škola nabídky spolupráce neziskových organizací? Jakých?

9 Shrnutí výsledků ve vztahu k výzkumným otázkám

Jak je patrné z odpovědí na otázky, které jsou v úvodní části dotazníku, děti vietnamského původu do mateřských škol v Kladně docházejí, do jedné z nich dokonce v míře více než hojně (devět dětí). Ačkoli tedy pedagogové s těmito dětmi pracují, tak více než polovina mateřských škol (pět z devíti) není zapojena do inkluzivního vzdělávání dětí cizinců. Úroveň ovládní českého jazyka u vietnamských dětí hodnotí učitelé MŠ jako spíše podprůměrnou, ovšem někteří z nich uvádějí, že se děti jazyk rychle učí, potažmo jej již dokonce dobře ovládají. Podobné výsledky lze vyčíst i ze zkušeností v komunikaci mateřských škol s rodiči těchto dětí. Zde je nutné podotknout, že tito rodiče jsou patrně účastníci poslední migrační vlny, nenarodili se tedy v České republice (více k tématu migrace v teoretické části práce). Doma mezi sebou i s dětmi mluví vietnamsky, dítě tak často v předškolním věku přichází do mateřské školy nedostatečně jazykově vybaveno.

Jak pracují pedagogové mateřských škol s dětmi vietnamského původu s nulovou znalostí českého jazyka? Nejužívanější forma vzdělávání a komunikace s těmito dětmi probíhá pomocí obrázků, her a aktivit na interaktivní tabuli. Z většiny odpovědí je však dále patrné, že v tomto procesu učitelé nevyužívají metodické materiály napomáhající k inkluzi. Dva, kteří tak činí, bohužel materiály nekonkretizovali. Dalším nástrojem je sestavení individuálního plánu pro dané dítě. Zároveň všechny MŠ, ze kterých přišly odpovědi, individualizují třídní program tak, aby se jej vietnamské děti mohly účastnit. Tím v podstatě plní první stupeň podpory žáků, aniž by si to možná uvědomovaly (viz podkapitola 4.2.1 Členění podpůrných opatření v teoretické části), protože v otázce, která se týkala využívání podpůrných opatření pro děti s OMJ, čtyři respondenti uvedli, že nevyužívají žádné. Další čtyři pak uvedli, že čerpají druhý stupeň podpory. Avšak pro děti s nulovou znalostí českého jazyka by bylo adekvátní přidělit třetí stupeň podpůrných opatření, který zahrnuje mimo jiné přidělení asistenta pedagoga, podporu výuky dalším pedagogickým pracovníkem (například specialistou na výuku češtiny jako druhého jazyka), podporu školního psychologa nebo školního speciálního pedagoga. Ovšem realizace tohoto opatření je zřejmě natolik náročná, že ačkoli jej ŠPZ doporučí, škola zvolí raději nižší stupně podpory. Výuka

češtiny je pak realizována ve čtyřech MŠ, přičemž její časová dotace je jedna hodina týdně.

Do jaké míry začleňují mateřské školy do svého ŠVP interkulturní výchovu? Z vyplněných dotazníků vyplývá, že interkulturní výchovu mají obsaženou ve svém ŠVP pouze dvě MŠ, nicméně s prvky interkulturní výchovy se snaží pracovat pedagogové v pěti případech z devíti, ačkoliv jejich podoba je spíše formální. Tyto prvky realizují zejména prostřednictvím adaptačních pobytů rodičů v MŠ, dále formou besídek, školních akcí a třídních projektů. Jak již bylo výše zmíněno, s metodickými materiály pracují pouze ve dvou mateřských školách, ale není jasné, mají-li interkulturní charakter.

Jak hodnotí mateřské školy úroveň státní podpory pro děti vietnamského původu? Již výše bylo uvedeno, že téměř všechny MŠ realizují samy od sebe první stupeň podpůrných opatření pro děti s OMJ, čtyři čerpají druhý stupeň. Pět pedagogů označilo státní podporu jako nedostatečnou, tři jako dostačující a jeden dotazovaný nemá s danou problematikou zkušenost. Když měli dotazovaní rozvést, jakou formu státní pomoci v procesu inkluze postrádají, nejčastěji zmiňovali nedostatečné finanční ohodnocení při práci s dětmi s OMJ, dále poukazovali na špatnou komunikaci se státními institucemi. Jeden z respondentů dokonce napsal, že mu chybí veškeré formy pomoci, dva naopak míní, že žádnou nepostrádají. Jeden dotazovaný nemá zkušenost s dětmi cizinců.

Spolupracují mateřské školy s neziskovými organizacemi při vzdělávání dětí s OMJ? Osm z devíti pedagogů odpovědělo, že nespolupracují s žádnou neziskovou organizací. V jedné MŠ taková spolupráce probíhá, bohužel však respondent neuvedl, o jakou organizaci se jedná.

10 Diskuze

V následující kapitole okomentuji aspekty některých odpovědí vzešlých z otázek v dotazníku ve světle stanovených cílů.

První cíl sleduje, jak jsou mateřské školy v Kladně připraveny pracovat s dětmi vietnamského původu. Této problematiky se dotýká hned druhá otázka v rámci dotazníku, která pátrá po zapojení MŠ do procesu inkluzivního vzdělávání. Výsledky

ukázaly, že pouze čtyři z devíti MŠ jsou do tohoto procesu zapojeny. Přesto, že inkluzivní vzdělávání je jedním z pilířů budoucnosti českého školství a důležitým prvkem pro utváření české společnosti, respondenti prokázali spíše rozpačitou, až negativní odezvu ze strany MŠ. Lze se tak domnívat, že státem nastavená inkluze v rámci českého školství není koncepční, ale především není aplikovaná v praxi.

Z odpovědí na otázku č. 6, kde zjišťuji formy vzdělávání v případě nulové znalosti českého jazyka, vyšlo najevo, že učitelé se snaží užívat takové formy, které jsou k tomuto účelu jistě žádoucí, nicméně je poněkud zarážející, že pouze v jednom případě byl v odpovědi zmíněn individuální vzdělávací plán, jehož vypracování je součástí podpůrných opatření 2. stupně pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. K tomu je nutné podotknout, že zároveň v odpovědích na otázku číslo 12 (Využívá vaše MŠ podpůrných opatření pro děti s odlišným mateřským jazykem, pokud ano, jakého stupně?) učitelé uvádějí, že čerpají právě podpůrná opatření druhého stupně. Pravděpodobně tedy nenaplnují zcela toto podpůrné opatření. Ráda bych ještě dodala, že, je-li ve třídě dítě s minimální nebo podprůměrnou znalostí češtiny, jak učitelé uvádějí v odpovědích na otázku číslo 4, pak by měla být pro takové dítě, protože se pravděpodobně pohybuje v jazykové úrovni českého jazyka A0 – A2, realizována podpůrná opatření 3. stupně. Víím, že doporučení ohledně těchto opatření vydávají Školská poradenská zařízení (ŠPZ), ale je třeba pokud možno dosáhnout adekvátního stupně podpory, které jak dítěti, tak pedagogovi poskytne větší pomoc ve vzdělávacím procesu.

Potěšujícím momentem v rámci sebraných odpovědí je snaha všech učitelů individualizovat třídní program tak, aby se do něj vietnamské děti mohly zapojit.

Dalším střípkem do mozaiky připravenosti kladenských MŠ na práci s vietnamskými dětmi je, zda učitelé pracují s metodickými materiály (otázka č. 8 v rámci dotazníku), jež by jim mohly pomoci v realizaci výuky. Učitelé s takovými materiály nepracují, a když uvádějí, že pracují, pak ale opomenou napsat, jaké jsou to materiály. Totožná situace nastává i v odpovědích na otázku spolupráce s neziskovými organizacemi. Právě tyto organizace jsou často zdrojem kvalitních metodických materiálů.

Jistě by bylo žádoucí, aby dětem, které to potřebují, byla nabídnuta individuální výuka českého jazyka formou ČDJ (čeština jako druhý jazyk). Tato výuka probíhá jen v některých (čtyřech) MŠ a to maximálně 1 hodinu týdně a ve čtyřech neprobíhá vůbec.

Závěrečný aspekt, ke kterému se vyjádřím v rámci prvního cíle, je realizace interkulturní výchovy, jež je dobrým nástrojem, jak napomoci začlenění dětí cizinců do vzdělávacího procesu. I v této oblasti jsou však MŠ v Kladně spíše na začátku, nebo s interkulturní výchovou ještě ani nezačaly. Ve školních vzdělávacích programech ji mají zařazenu pouze dvě MŠ. Formy, jakými je pak interkulturní výchova realizována, mají poněkud vágní rysy, alespoň dle vyjádření v dotazníku. Zejména pod besídky a akce školy se dá zařadit cokoli a adaptační pobyt rodičů je dle mého mínění samozřejmostí u všech dětí. Třídní projekty jsou zajisté dobrou formou, ale je otázka, mají-li skutečně interkulturní, nebo spíše multikulturní charakter (viz podkapitola 4.1. Důležité přístupy ke vzdělávání dětí s odlišnou kulturou).

Z výše uvedeného pro mne tedy vyplývá, že se učitelé sice snaží pracovat s vietnamskými dětmi citlivě a zapojují do programu vzdělávání prvky, jež napomáhají jejich začleňování, ale postupují spíše intuitivně a nepříliš systematicky a zřejmě se ne zcela orientují ve svých možnostech, povinnostech, potažmo právech.

Druhý cíl týkající se realizace a vnímání státní podpory učitelů v MŠ je zachycen zejména závěrečnými otázkami v rámci dotazníku. Jedné z nich (otázka č. 12) jsem se věnovala obsírněji již výše a nebudu ji dále rozvádět, ale zaměřím se především na druhou hodnotící část. Učitelé MŠ hodnotí vesměs státní podporu jako nedostatečnou. Prameny této nespokojenosti spatřuji zejména v tom, že, ačkoli je formálně stanovena podoba podpůrných opatření, pro jejich získání a realizaci je nedostatek finančních, informačních, lidských a z toho vyplývajících časových zdrojů. Myslím si, že skutečně ze strany státu přichází jen velmi málo impulzů, jak kvalitně realizovat inkluzi. Chybí různé druhy seminářů pro pedagogické pracovníky na rozličná témata týkající se této problematiky.

Roli státu v této oblasti zastávají neziskové organizace, které vytvářejí mnoho potřebných materiálů, nabízejí metodickou podporu, pořádají konference a semináře, koordinují projekty, nicméně jejich dosah má své hranice. Spolupráce s neziskovými organizacemi také vyžaduje, aby v našem případě v mateřských školách byli takoví ředitelé, resp. učitelé, kteří budou aktivně tuto spolupráci vyhledávat.

Do budoucna je nezbytné, aby stát zapojil neziskové organizace do procesu inkluzivního vzdělávání a využil jejich zkušeností v této oblasti a pokud možno stanovil pevnou strategii jakými cestami tento proces vést a jak jej realizovat.

Závěr

Záměrem teoretické části této bakalářské práce bylo přiblížit vietnamskou komunitu s jejími kulturními a společenskými specifiky, protože právě pochopení a přijetí odlišností, jimiž se tyto děti vietnamského původu vyznačují, považuji za zásadní moment pro práci s nimi. Neusilovala jsem o vyčerpávající popis výše uvedených specifik, ale o informačně pestrý a celistvý náhled do této problematiky. Zároveň jsou zde popsány pedagogické a legislativní aspekty, které se váží k začleňování dětí s odlišným mateřským jazykem do předškolního vzdělávání.

Cíle stanovené v praktické části se týkají toho, jak jsou mateřské školy v Kladně připraveny na přijímání dětí vietnamského původu do předškolního vzdělávání a jak tyto školy užívají a hodnotí úroveň státní podpory, jež je poskytována k úspěšnému naplnění tohoto procesu. Formou dotazníkové sondy, která byla určena pedagogům kladenských mateřských škol, bylo prostřednictvím odpovědí dosaženo výše zmíněných cílů.

Na základě těchto cílů jsem si stanovila následující výzkumné otázky: Jak pracují pedagogové mateřských škol s dětmi vietnamského původu s nulovou znalostí českého jazyka? Do jaké míry začleňují pedagogové mateřských škol do svého ŠVP interkulturní výchovu? Jak hodnotí pedagogové mateřských škol úroveň státní podpory pro děti vietnamského původu? Spolupracují pedagogové mateřských škol s neziskovými organizacemi při vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem?

Podoby práce s vietnamskými dětmi s nulovou znalostí českého jazyka jsou vcelku očekávatelné, ale smysluplné, neboť jsou postaveny na principech, které usnadňují takovému dítěti adaptaci a fungování v prostředí školky. Patří mezi ně hra, komunikace pomocí obrázků a (pro děti velmi atraktivní) práce s interaktivní tabulí. Téměř všechny mateřské školy, které vyplnily dotazník, individualizují třídní program tak, aby vyhovoval dítěti s odlišným mateřským jazykem. Naproti tomu nepracují téměř vůbec s metodickými materiály, které by jim mohly zjednodušit přípravu aktivit pro takové děti v rámci kolektivu i v případě individuální práce. Domnívám se, že je to škoda, neboť například na portálu Inkluzivní škola je možné čerpat z pestré nabídky takovýchto materiálů.

Školní vzdělávací programy mateřských škol, z kterých přišel vyplněný dotazník, ve většině nemají zahrnutu interkulturní výchovu, nicméně některé její prvky ve vzdělávacím procesu uplatňují. Jedná se zejména o adaptační pobyty rodičů, besídky, akce školy a třídní projekty. Avšak čtyři z oslovených mateřských škol žádnou formu interkulturní výchovy při své práci neaplikují. Opět musím podotknout, že je škoda, že pozornost škol není obrácena například na projekt Persona Dolls, který pomáhá usnadňovat nejen komunikaci a vzájemné porozumění mezi dětmi, ale i mezi učitelem a dítětem.

Úroveň státní podpory pro práci s dětmi vietnamského původu, potažmo s dětmi s odlišným mateřským jazykem, hodnotí pedagogové kladenských mateřských škol ve většině jako nedostatečnou. Postrádají vyšší finanční ohodnocení (odměny) za práci s těmito dětmi. Za špatnou považují i komunikaci s ostatními státními institucemi (např. s radnicemi, krajskými úřady). Tři z dotazovaných škol však státní podporu hodnotí jako dostatečnou.

Spolupráce mateřských škol s neziskovými organizacemi probíhá, ovšem pouze ve dvou školách, které dotazník vyplnily. Bohužel nejsou tyto neziskové organizace konkretizovány. Ve světle toho, že výše bylo konstatováno, že MŠ považují státní podporu při procesu inkluze za nedostatečnou, by právě spolupráce s neziskovými organizacemi mohla tento nedostatek kompenzovat. Minimálně organizace META, o.p.s. a projekt Varianty Člověka v tísní nabízejí velmi pestrou paletu podpůrných programů nejen pro mateřské školy.

V průběhu psaní této bakalářské práce jsem se podrobně seznámila s problematikou podpůrných opatření ve vzdělávání v mateřských školách a s formami jejího čerpání. Dále jsem byla konfrontována s tím, co obnáší práce s dítětem s odlišným mateřským jazykem, neboť jsem se s tímto problémem ve své praxi doposud nesešla. Bylo pro mne velice obohacující poznat rozsah a pestrost, kterou v oblasti začleňování dětí cizinců do vzdělávacího procesu, nabízejí neziskové organizace. Zároveň jsem byla překvapena, že tato nabídka zůstává u dotazovaných pedagogů vesměs nevyužita.

Domnívám se, že tento drobný průzkum alespoň částečně vykresluje, jak je toto téma palčivé a problematické. Pro mě samotnou je tato práce cenným vkladem pro mou budoucí pedagogickou práci.

Seznam informačních zdrojů

Použitá literatura

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005.

BROUČEK, Stanislav. *The visible and invisible Vietnamese in the Czech Republic: the problems of adaptation of the modern-day ethnic group in the local environment of the Czech majority*. Přeložil Petra MARTÍNKOVÁ. Prague: Institute of Ethnology CAS, 2016. ISBN 978-80-88081-07-4.

ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1.

DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3.

GÜNTER, Vladislav, Michaela LÍMOVÁ, Kamila STRACHOŇOVÁ, Barbora MACHOVÁ a Lenka PAVELKOVÁ. *Zapoj se - férově a bez předsudků*. Praha: Centrum pro integraci cizinců, 2016. ISBN 978-80-905526-4-7.

HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2.

KASLOVÁ, Michaela. *Předmatematické činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, c2010. ISBN 978-80-86307-96-1.

KOLDINSKÁ, Kristina, Harald Christian SCHEU a Martin ŠTEFKO, ed. *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-60-5.

KOŽÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-72-6.

MERTIN, Václav. *Ze zkušeností dětského psychologa: na co se často ptáte*. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-316-9.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-7277-255-4.

NGUYỄN-KHẮC-VIỆ. *Dejiny Vietnamu*. Bratislava, 1978.

OBUCHOVÁ, Ľubica. *Dítě a jeho svět: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii"*. Praha: Česká orientalistická společnost, 2004. Náboženské směry v Asii. ISBN 80-902510-7-2.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PETRÁŠ, René, Helena PETRŮV a Harald Christian SCHEU, ed. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: Auditorium, 2009. ISBN 978-80-87284-00-1.

PIAGET, Jean a Bärbel INHELDER. *Psychologie dítěte*. Přeložil Eva VYSKOČILOVÁ. Praha: Portál, 2014. Klasici. ISBN 978-80-262-0691-0.

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum*. Praha: ISV, 2001. Pedagogika (ISV). ISBN 80-85866-72-2.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

TÓTHOVÁ, Valérie. *Zabezpečení efektivní ošetrovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Praha: dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

VASILJEV, Ivo. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999. Imigrace, adaptace, majorita. ISBN 80-85010-19-4.

Vietnam: potenciály a příležitosti spolupráce. Praha: Nadatur, 2006. ISBN 80-7270-027-8.

Elektronické zdroje

Varianty. *Persona Dolls* [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.varianty.cz/projekty/88-persona-dolls-ohlednuti-vymena-a-spolecne-vstric-novym-vyzvam>

Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.cerme.cz/cs/ukazky/vietnamska-mensina-v-cr-nabozenstvi,-kultura,-souziti>

Antologie textů k náboženství Číny: Kapitola X. Základy synovsky oddaného jednání [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/phil/jaro2016/KSCB003/um/Antologie_textu_k_nabozenstvi_Ciny.pdf

NOVÁKOVÁ, Kateřina. Vietnamská rodina - synovská oddanost [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocianku=2005011301>

PŮTOVÁ, Barbora. Kulturní šok [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://encyklopedie.org/kulturni-sok/>

MARTÍNKOVÁ, Šárka. Chrastavské děti [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocianku=2006071101>

Český statistický úřad. Cizinci podle státního občanství [online]. 31. 12. 2018 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZ02&str=v46#w=>

Český statistický úřad. Cizinci podle státního občanství [online]. 31. 12. 2018 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZ02&str=v57&u=v57_VUZEMI_100_3026

Český statistický úřad. Cizinci podle státního občanství [online]. 31. 12. 2018 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZ02&str=v58&u=v58_VUZEMI_101_40185

Inkluzivní škola. Proč je předškolní vzdělávání migrantů důležité? [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/proc-je-predskolni-vzdelavani-migrantu-dulezite>

MŠMT. Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

TITĚROVÁ, Kristýna. PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ S OMJ V SOULADU S NOVOU LEGISLATIVOU PLATNOU OD 1. 9. 2016 [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: https://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/podpora_vzdelavani_zomj_-_zmena_legislative_2016.pdf

Inkluzivní škola. Podpurná opatření v MŠ [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/podpurna-opatreni-pro-deti-s-omj-v-ms>

BEČKOVÁ, Ivana. Adaptace dítěte v mateřské škole [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/2215/ADAPTACE-DITETE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>

Inkluzivní škola. Adaptace dítěte v mateřské škole [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/adaptace-ditete-v-ms>

Inkluzivní škola. *Začleňování do kolektivu* [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z:
<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-aneb-cizinci-ve-skole/zaclenovani-do-kolektivu>

Inkluzivní škola. *Spolupráce s rodiči v mateřské škole* [online]. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z:
<https://www.inkluzivniskola.cz/organizace-integrace-cizincu/rodice>

MŠMT. *Školský zákon* [online]. 2016 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>

Přílohy

Dotazník pro pedagogy mateřských škol

Začleňování dětí vietnamského původu do mateřských škol

1. Dochází do vaší mateřské školy děti vietnamského původu?

ANO / NE

2. Je vaše mateřská škola zapojena do inkluzivního vzdělávání dětí cizinců?

ANO / NE

3. Kolik dětí vietnamského původu dochází do vaší mateřské školy?

.....
.....
.....
.....

4. Jakou úroveň českého jazyka tyto děti ovládají?

.....
.....
.....
.....

5. Jak hodnotíte komunikaci a spolupráci s rodiči vietnamských dětí?

.....
.....
.....
.....

6. Jakou formu vzdělávání používáte v případě nulové znalosti českého jazyka?

.....
.....
.....
.....

7. Máte-li ve třídě vietnamské děti, individualizujete třídní program tak, aby se ho mohly tyto děti účastnit?

.....
.....
.....
.....

8. Pracujete ve vaší mateřské škole s metodickými materiály napomáhajícími k inkluzi dětí vietnamského původu? Jakými?

.....
.....
.....
.....

9. Je do ŠVP vaší mateřské školy začleněna interkulturní výchova?

ANO / NE

10. Jakou formou interkulturní výchovu zprostředkováváte?

.....
.....
.....
.....

11. Věnujete se rozvoji češtiny u vietnamských dětí individuálně? Pokud ano, v jakém rozsahu týdně?

.....
.....
.....
.....

12. Využíváte MŠ podpůrných opatření pro děti s odlišným mateřským jazykem, pokud ano, jakého stupně?

.....
.....
.....
.....

13. Považujete státní pomoc v inkluzivním vzdělávání cizinců za dostatečnou?

.....
.....
.....
.....

14. Jaké formy státní pomoci při inkluzi postrádáte?

.....
.....
.....
.....

15. Využívá vaše mateřská škola nabídky spolupráce neziskových organizací? Jakých?

.....
.....
.....
.....